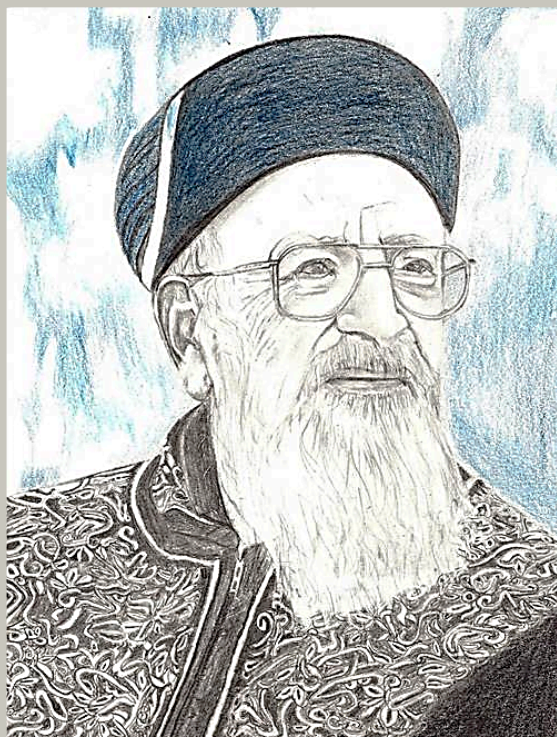

פֶּאָר הַדּוֹר

סְפוּרִים עַל הָרֵב מְרַדְכִי אֱלִיהוּ זצ"ל

הנער שמכר תורמסין

מִן הָרֶב מִרְדְּכִי אֵלָיו: ז"ל בִּילְדוֹתוֹ לְמַד תּוֹרָה בְּעֵי גְדוֹל. אָבִיו, חָכֵם סִלְמָן אֵלָיו: ז"ל גְּדֹל בְּבֵית עֲשִׂירִים שְׁרָחוּקִים מִתּוֹרָה. אֵךְ חָכֵם סִלְמָן זָכָה וְהִכִּיר אֶת אוֹרָה שֶׁל הַתּוֹרָה, וְעָזַב אֶת כָּל הָרְכוּשׁ וְהַכְּבוֹד שֶׁהָיָה לוֹ בַּחוּץ לָאָרֶץ. מִשְׁפָּחָתוֹ לֹא אֲהָבָה אֶת הַשְּׂנוּי הָרוּחָנִי שֶׁעָבַר עָלָיו, וּבַעֲצַת רַבִּי יוֹסֵף חַיִּים, הֵ"בֵן אִישׁ חִי" זִיע"א, הוּא עָזַב אֶת הַגּוֹלָה וְעָלָה לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל.

בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל נִתְעַלָּה הָרֶב סִלְמָן עָלָיו עַל עֲלֵי בִתּוֹרָה וּבַעֲבוּדַת ה'. עִם פְּטִירָתוֹ הוּא הִשְׁאִיר יִרְשָׁה עֲנֻקִית שֶׁל שֵׁשׁ סָפְרִים שֶׁכָּתַב, סָפְרִים הַעוֹסְקִים בְּחֻקֵּי הַקְּבִלָה וּמִבְּאֵרִים אֶת דְּבָרָיו שֶׁל הָאֶר"י הַקָּדוֹשׁ ז"ל.

הָרֶב נִתְיָתָם מֵאָבִיו כָּבֵד בְּגִיל 11, וְכָל פְּרֻנְסַת הַמִּשְׁפָּחָה נִפְלָה עַל אִמּוֹ הַצְּדָקָה מֵרַת מִזֵּל ז"ל, שֶׁהִיָּתָה מְטַפֶּלֶת בִּילְדִים קֹטְנִים וְלֹא הִיָּתָה לָהּ מִשְׁעָנֶת לְפִרְנֻסָּתָה. הֵבֵן מִרְדְּכִי, שֶׁהָיָה מִצְעִירֵי שְׁבַעַת בְּנֵיהֶ, יָצָא בְּגִיל עֶשֶׂר לְעֵבֶד לְפִרְנֻסַת הַמִּשְׁפָּחָה בַּמְכִירַת תּוֹרְמָסִין (קֹטְנִיּוֹת שֶׁנִּשְׁלָקוֹת שְׁבַע פְּעָמִים עַל מִנַּת לְהַסִּיר אֶת מְרִירוֹתָן, וְהֵן נֶאֱכָלוֹת כְּמוֹ גֶּרְעִינִים וּפְצוּחִים). כֹּךְ הָיָה הַנַּעַר מִרְדְּכִי מְסֻבָּב וּמוֹכֵר מִדֵּי יוֹם אֶת הַתּוֹרְמָסִין עֲטוּפִים בְּנִיר, עַד שִׁיוּם אֶחָד פָּגַשׁ אוֹתוֹ דּוֹדוֹ אַח אִמּוֹ הַגָּאֹן רַבִּי יְהוּדָה צְדָקָה רֹאשׁ יְשִׁיבַת "פּוֹרֶת יוֹסֵף", וְשָׁאֵל עַל פֶּשֶׁר הַדְּבָר. הַסְּבִיר לוֹ הֵילֵד שֵׁשׁ עֵי בְּבֵית וְאִמָּא שֶׁלְּחָה אוֹתוֹ לְהַבִּיא פְּרֻנְסָה. מִשְׁרָאָה הָרֶב כֹּךְ, שָׁאֵל: "בְּכֵמָה אֵתָה מוֹכֵר כָּל כּוֹס, וְכֵמָה נִשְׁאָר לָךְ לְמַכֵּר?" וְכִשְׁנַעֲנָה הוֹצִיא הָרֶב מִטְּבַע שֶׁהָיָה נִחְשָׁב לְסָכּוּם גְּדוֹל מִכִּיסוֹ וְנָתַן לֵילֵד. הוּא לוֹה אוֹתוֹ לְבֵיתוֹ, וּבְבֵית יוֹשֵׁב וְדָבָר עִם הָאִמָּא עַל הַנֶּכֶס הַיָּקָר שֵׁשׁ לָהּ, שֶׁהוּא מוֹכֵן לְשָׁלֵם לָהּ בְּכַדִּי שֶׁהֵילֵד מִרְדְּכִי יֵלֶךְ לְלַמַּד תּוֹרָה.

סִפְר אַחִיו, חָכֵם רַבִּי שִׁמְעוֹן אֵלָיו, כִּי כָּל הַמִּשְׁפָּחָה הִיָּתָה גְּרָה בְּחֹדֶר אֶחָד, וּבִלְיֻלוֹת כָּל הָרֻצָּפָה הִיָּתָה תְּפוּסָה עַל יְדֵי הַמַּזְרוּנִים שֶׁהָיוּ פְּרוּסִים עַל הָרֻצָּפָה. עַל מַזְרוֹן אֶחָד הָיוּ יֹשְׁנִים שְׁנֵי יְלָדִים, וְהוּא וּמִן הָרֶב הָיוּ צְרִיכִים לִישֹׁן עַל מַזְרוֹן אֶחָד. מִזְרוֹן הָרֶב הָיָה מוֹתֵר לוֹ עַל הַמָּקוֹם, וְהָיָה יוֹשֵׁב מִתַּחַת לְשִׁלְחָן עִם נֵר בִּידוֹ וְעוֹסֵק בִּתּוֹרָה, כְּדִי לֹא לְהַפְרִיעַ לִיתֵר בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁהִתְגַּוְּרוּ כָּלָם בְּאוֹתוֹ הַחֹדֶר. וּמִנֵּין הָיוּ לְמִזְרוֹנוֹ הָרֶב נִרוֹת לְלַמַּד בָּהֶם בְּמִשְׁךְ הַלֵּילָה? סִפְר הָאֵח, כִּי בְּמִשְׁךְ הַיּוֹם הָיָה מִרְדְּכִי הַצִּעִיר עוֹבֵר בְּבֵתִי כְּנִסְיוֹת וּבֵתִי מִדְּרָשׁוֹת וְלֹקַח אֶת הַשְּׁאִרְיוֹת שֶׁל הַנִּרוֹת שֶׁבָּעִרוּ וְדִלְקוּ. אֶת הַשְּׁאִרְיוֹת הוּא הָיָה מִמֶּס וְיוֹצֵק עַל חוּט, וְכֹךְ הָיָה מְכִין לְעַצְמוֹ נִרוֹת לְלַמַּד לְאוֹרֵם בְּמִשְׁךְ הַלֵּילָה.

אחיו, חכם נעים אליהו שליט"א, ספר, כי בימים ההם היו אנשים בירושלים העתיקה שראו את העני הגדול ורצו לעודד את הילדים ללמד תורה. הם היו מחלקים להם מדי פעם פרסים כספיים על מבחנים שונים. כל הילדים היו קונים בכסף הזה "חלקום" (ממתק העשוי קמח תירס וסוכר), אך מורנו הרב היה קונה בו חצי בלוק קרח ומניחו בתוך קערת מים. בקערה הוא היה מניח את רגליו על מנת שלא ירדם בלילה בעת שהיה לומד תורה.

לומדים תורה מתוך עני

ספר הרב אליהו שרים, שהיה ה'חברותא' של הרב בישיבת "פורת יוסף", שהם היו יושבים ולומדים תורה מסוף תפלת "ותיקין" ועד אחרי חצות הלילה. באותו זמן, היו שניהם אוכלים יחד רק פתה אחת, לכן אחד וביצה אחת – את הכל היו מחלקים חצי חצי! כך היו לומדים תורה מתוך עני, אפילו שהיה קשה.

שקוע בלמודו

כאשר הרב היה נוסע באוטובוס, הוא היה לומד תורה. פעם אחת במהלך הנסיעה התישבה אשה בכסא שלידי, והרב המשיך לשקוע בלמודו. כשנעצר האוטובוס בתחנה בה היה צריך הרב לרדת, נגעה האשה בכתפו ואמרה לו: "מרדכי, הגענו. צריך לרדת". רק אז הסתכל הרב, וראה שהאשה שישבה לידו היתה אשתו...

עזרה לכלם

פעם אחת הגיע לבית החולים אדם בודד, ללא משפחה וללא חברים. ספרו לרב אליהו שיש בבית החולים אדם חולה שאין אף אחד שיידאג לו. מיד בקש הרב מעוזרו לדבר בטלפון עם מנהל המחלקה בבית החולים שבו היה החולה. הרב ספר למנהל המחלקה שהיהודי החולה הוא ידידו, ובקש ממנו לדאג לו ולטפל בו הכי טוב שאפשר. מאותו רגע, השתנה הטפול של הצות הרפואי באותו חולה לטובה. הרב אף טרח ובא לבקרו פעמים בבית החולים. כזו היתה אהבת ישראל של הרב, גם לאנשים שכלל לא הכיר.

נעלי גמילות חסדים

המעשה הבא ארע כאשר הרב היה ילד קטן, ואמו בקשה לקנות עבורו נעלים חדשות. נעליו של מרדכי הקטן היו בלויזות וקרועות, ואמו חסכה זמן רב פרוטה לפרוטה, עד שהסכום הספיק לרכישת נעלים.

"אמא", בקש מרדכי בטוב לבו, "כדאי שהסנדלר יתפר לי נעלים גדולות בכמה מדות, כדי שאוכל לנעל אותן זמן רב. בינתיים אכניס גירות לנעלים, וכך הן יתאימו לי".

הלכו יחד האם והבן אל הסנדלר, שהיה אביו של חכם בן ציון אבא שאול זצוק"ל, והזמינו נעלים. "בעוד כמה ימים יהיו הנעלים מוכנות", אמר הסנדלר.

ואכן, כעבור כמה ימים הגיעו האם ומרדכי לקחת את הנעלים המוכנות. האם שלמה חצי לירה, וקבלה לידיה את הנעלים.

מרדכי נעל את הנעלים בשמחה, אולם כאשר יצא החוצה, קדרו פניו. מחוץ לסנדלריה הקטנה עמדה אשה ומררה בכבי. מרדכי זכה אותה כאמו של אחד מחבריו בישיבת "פורת יוסף".

"מדוע את בוכה?" שאל. "משום שנעליו של בני בלויזות וקרועות, והוא מסרב ללכת כך לישיבה. ומה אעשה ואין בידי כסף לשלם לסנדלר?"

אור זרח על פניו הזכיות של מרדכי. "הנה", אמר, "אתן לך את הנעלים שלךגלי. אני כבר אסתדר עם הנעלים הישנות".

"אבל מדת נעליו גדולה ממדת נעליך", אמרה האשה הבוכיה, אך מרדכי הסביר לה, כי הנעלים גדולות על רגליו, וללא כל ספק יתאימו עד מאוד למדת רגליו של בנה. הוא מהר לחלץ את הנעלים מעל רגליו, ולמסר אותן לידיה.

בערב הבחינה אמו של מרדכי, כי הוא מצחצח את נעליו הישנות, הבלויזות והקרועות. "מה זאת, מרדכי?!" תממה, "היכן נעליך החדשות?!"

"עשיתי בהן מצוה!" בשר מרדכי בפנים קורנות, וספר לאמו את כל שארע. דמעות התרגשות זלגו מעיני האם לשמע דברי בנה, והיא הבטיחה למרדכי: "מחר נלך אל הסנדלר, ונקנה לך נעלים חדשות. אמר לסנדלר, שאשלם לו לכשיהיה בידי כסף".

ואכן, למחרת התיצבו האם ובנה בסנדלריה הקטנה. "מה קרה?" לא הבין הסנדלר, "הלא אך עתה קבל הילד נעלים חדשות!"

ספרה האם לסנדרל את שארע, והתרגשות רבה אחזה בו. "אם כך", אמר, "לא אטל כסף על העבודה, אלא רק על חמר הגלם, שלוששים וחמש אגורות בלבד!"...

ארבעה טורים בארבעה חדשים

כאשר היה הרב אברהם צעיר, בן עשרים, החליט לעבר בלמוד בעמקות על כל חלקי הטור. באותן שנים היה הטור מדפס בשמונה כרכים, והרב חשב שאם יושב במשך שמונה שעות ביום וילמד רק את הטור וה"בית יוסף", יצליח ללמד כל כרך בשבועים.

כלומר, כדי ללמד את כל הטור, נדרשו לרב ארבעה חדשים בלבד. זהו קצב בלתי נתפס, אולם מכיון שהרב היה בקי עצום בסוגיות הש"ס ובפוסקים, הוא היה מסוגל לכך.

אולם פרנסתו של הרב הייתה דחוקה, ולא היה לו די כסף לקנות את הטור. הלה הרב לאחד מבעלי חניות הספרים, ובקש לשכר את כרכי הטור, כל כרך למשך שבועים, תמורת גרוש אחד.

פעם אחת, כאשר הגיע הרב אל החנות, להחליף כרך אחד בכרך אחר, אמר הרב לבעל החנות, כי אם מחירם של הספרים לא היה גבוה כל כך, הוא היה מתאמץ לקנות אותם. "מדוע המחיר כה גבוה?" הביע הרב את צערו.

באותה שעה נכח בחנות אחד ממדפיסי הספרים, ובשמעו את דבריו של הרב, התעבר ואמר: "אם אנשים היו קונים ספרים כדי ללמד, היינו קובעים להם מחיר נמוך. אבל רב האנשים לא לומדים בספרים, אלא מניחים אותם בארון לקשוט. אם כך, שישלמו עליהם, לפחות כמו שהם משלמים על תמונה יקרה."

הרב לא השיב על דבריו של המדפיס, אולם בעל החנות לא יכול היה לשתק. "אברהם צעיר זה אינו קונה את הספרים לקשוט!" גער במדפיס, "הוא שוכר כל כרך למשך שבועים, כדי לעבר על כלו בעיון, מן הבקר עד הלילה!" "האמנם?!" השתומם המדפיס, "כמה שלמת עד עתה?"

"שנים עשר גרוש", השיב הרב.

"הוסף עוד עשרים גרוש, שזהו רק מחיר ההדפסה, ואתן לה את כל כרכי הטור, שיהיו שלך!" הכריז המדפיס.

"אוכל לשלם זאת רק בתשלומים, גרוש אחד בשבוע", אמר הרב. ואכן, כך היה. הרב קבל את ספרי הטור והגה בהם בשקיקה. עד סוף ימיו עמדו הספרים הללו בחדרו.

"לקבל מוסר, זה תמיד טוב!"

המעשה הבא ארע בשנות בחרותו של הרב. באותם ימים חי בירושלים חכם חלבי זקן, ושמו רבי אברהם ענתבי סקא. הרב ענתבי, שהיה עמקן גדול ומעין עצום, היה עולה מפעם לפעם להיכל ישיבת "פורת יוסף", ומשוחח עם הבחורים בלמוד.

סברותיו של הרב ענתבי היו דקות ועדינות, והבחורים לא ירדו תמיד לסוף דעתו. דוקא הרב, שהיה בעצמו מעין גדול, היה מוצא עמו שפה משתפת. פעם ארע, והרב ענתבי עלה להיכל הישיבה והציג קשיה על דברי התוספות. כמה מן הבחורים נסו לתרץ את קשייתו, אך הרב ענתבי דחה את תרוציהם. הבחורים נפגעו מעט מכה, וזלזלו בקשייתו.

ולפתע, בלהט הנוח, פלט אחד הבחורים משפט חמור. "מה לעשות, שכבודו אינו מבין את דברי התוספות?!" אמר.

דממה השתררה. הבחורים נבהלו מפליטת הפה של הבחור, והרב ענתבי פרש את שתיקתם כהסכמה. הוא עצב את בית המדרש בלב כבד, ופנה אל חדרו של ראש הישיבה, הגאון רבי עזרא עטיה, לספר לו על שארע...

הבחורים שעקבו אחריו הבינו כי עוד מעט יכנס ראש הישיבה אל בית המדרש וינזף בהם חמורות. ומרב פחדם, נשמתו מבית המדרש והסתתרו בחדרים סמוכים, עד יעבר זעם. היחיד שנותר על מקומו היה הרב. בהיותו שקוע בלמודו לא שמע את הפגיעה בכבודו של הרב ענתבי, ולא הבחין בכך שבית המדרש מתרוקן מיושביו...

הרב לא נסה להצטדק. הוא השפיל את עיניו וקבל את התוכחה באהבה, עד תמה.

האמת כלה נתבררה מאחר יותר, כאשר הרב ענתבי ספר לראש הישיבה, כי הרב אינו קשור כלל למעשה.

ראש הישיבה מהר אל הרב ושאל בכאב: "מדוע לא הודעת לי כי אינך אשם בדבר?! מדוע נתתני להוכיחך חנם?!"

"כִּי לִקְבֹּל מוֹסֵר, זֶה תַּמִּיד טוֹב!" אָמַר הָרַב בַּעֲנוּהוּ, וְהוֹסִיף: "כְּתוּב, שֶׁכָּל הַחוֹשֵׁד בַּחֲבֵרוֹ בְּדָבָר שָׂאִין בוֹ, צָרִיךְ לִבְרָכוֹ... אִם כֵּן, זָכִיתִי שֶׁהָרַב צָרִיךְ לִבְרָכְנִי!"

"כְּמוֹכָא!" נִקְווּ הַדְּמָעוֹת בְּזוּיוֹת עֵינָיו שֶׁל רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה, וְהוּא הֶאֱצִיל מִבְּרַכְתּוֹ הַחֲמָה עַל רֹאשׁוֹ שֶׁל הָרַב...

הַשְׁתַּפּוּת הַמַּצְלַחַת

פַּעַם הִגִּיעַ אֶל לִשְׁכַּתוֹ שֶׁל הָרַב אִישׁ עֹשִׂיר מִחוּץ לָאָרֶץ, שֶׁעָקַב עֲסָקָיו שֶׁקָּע בְּחוּבוֹת כְּבָדִים. הוּא עָמַד עַל סֵף פְּשִׁיטת רֶגֶל.

קוֹלוֹ הָיָה נִמְוָךְ כְּשֶׁבִקֵּשׁ: "כְּבוֹד הָרַב, אֲנִי זָקוּק לִבְרָכָה. אִם לֹא יִקְרָה נֹס, אֶהְפֹּךְ לַעֲנִי מְרוֹד".

"כִּמָּה שָׂוִים עֲסָקֶיךָ כִּיּוֹם?" שָׁאַל הָרַב. "כִּמְעַט כְּלוּם", הִשִּׁיב הָעֹשִׂיר בְּבוֹשָׁה, "אֲףִי אֶחָד לֹא יִהְיֶה מוֹכֵן לְקִנּוֹת עֲסָקִים כּוֹשְׁלִים". "הֲאִם תִּהְיֶה מוֹכֵן לְהִכְנִיס אוֹתִי שְׂתָף בַּעֲסָקֶיךָ?" שָׁאַל הָרַב בְּשִׁנִּית. "כְּמוֹכָא", הוֹאָרוּ פָּנָיו שֶׁל הָעֹשִׂיר. "אִם כֵּן, הִבָּה וְנִקְרָא לַעֲרוֹךְ דִּין, וְנִחַתֶּם חוּזָה שְׁתַּפּוּת בֵּינֵינוּ", הִצִּיעַ הָרַב.

"אֵין צָרָה, כְּבוֹד הָרַב. אֲנִי אִישׁ עֲסָקִים, וּמִלָּה זוֹ מִלָּה!" הִצְהִיר הָעֹשִׂיר חֲגִיגִית. הָרַב חִיָּה, לִחַץ אֶת יָדוֹ וְאָמַר: "וּבִכָּן, רֹאשִׁית לְכָל, אֲבִקֵּשׁ, כְּשִׂתָּף, שֶׁהָעֲסָקִים שְׁלֵנוּ יִהְיוּ סְגוּרִים בְּשִׁבְתְּךָ".

פָּנָיו שֶׁל הָעֹשִׂיר הִתְקַדְּרוּ. "אֵי אֶפְשֶׁר, כְּבוֹד הָרַב, בְּחוּץ לָאָרֶץ כָּל הָעֲסָקִים פְּתוּחִים בְּשִׁבְתְּךָ. אִם אֶסְגֹּר אֶת הָעֲסָקִים בְּשִׁבְתְּךָ, אֲשַׁקֵּעַ בְּחוּבוֹת כְּבָדִים יוֹתֵר".

"אָבֵל אִם אֲנַחְנוּ שְׂתַּפִּים, וּמִלָּה זוֹ מִלָּה, עָלֶיךָ לַעֲמֹד בְּכָךְ!" הִשִּׁיב הָרַב, וְהָעֹשִׂיר, שֶׁחָשַׁשׁ לֹא אֲבֹד אֶת שְׁתַּפּוּתוֹ שֶׁל הָרַב, הִבְטִיחַ לָקִים זֹאת.

הָרַב בָּרַךְ אֶת הָעֹשִׂיר בְּבִרְכָּה וְהַצְלַחָה, וְהָעֹשִׂיר נִפְרַד לְשִׁלּוּם מִהָרַב וְטָס חֲזָרָה לְבֵיתוֹ שֶׁבְּחוּץ לָאָרֶץ.

כְּעֵבֶר תְּקוּפָה שֶׁב לָאָרֶץ, מִהֵרָ לָלֶשְׁכַּתוֹ שֶׁל הָרַב וּפָנָיו צוּהָלוּת. "כְּבוֹד הָרַב", בִּשְׁר, "עֲמַדְתִּי בַּהֲבֻטָּחָתִי, סָגַרְתִּי אֶת הָעֲסָקִים שְׁלֵנוּ בְּשִׁבְתְּךָ, וּבְרוּךְ הוּא, בְּאַרְחָ נֹס, הִחְזַרְתִּי אֶת כָּל הַחוּבוֹת וְחֲזַרְתִּי לַמַּעֲמָדִי וְלַעֲשָׂרִי".

הָרַב הֵאִיר לוֹ פָּנִים. "בְּרוּךְ הוּא, בְּזָכוֹת הַשִּׁבְתְּךָ. הַמֶּשֶׁךְ כֵּן". אוּלָם לִפְתָּע שֶׁלֹּף הָעֹשִׂיר הַמִּחְמָאָה מִכְּבֹּדָת מִכִּסּוֹ, הִגִּישׁ אוֹתָהּ לָרַב וְאָמַר: "כְּבוֹד הָרַב, זֶה הַחֶלֶק שֶׁל הָרַב בְּרוּחִים. הֵלֵא אֲנַחְנוּ שְׂתַּפִּים".

הרב התבונן בהמחאה, הרהר למשך רגע ושנים, ואחר כך אמר: "לך לחנות הספרים בשכונת גאולה, ורכש את כל ספרי ספורי הצדיקים עבור ילדיך. אחר כך, לך לחנות הסמוכה, ורכש פמוטות של כסף לשבת עבור אשתך".

"אבל, הרב", נסה העשיר למחות, "זה הכסף של הרב, לא שלי".

"נכון", אמר הרב, "זה הכסף שלי, וזה מה שאני רוצה שתעשה בו!"...

לעשיר לא הייתה ברירה, והוא עשה כדברי הרב. וכך הפך הרב את ביתו לבית יהודי כשר וטהור.

חמשים דפי גמרא בטיסה אחת

זמן קצר לאחר שנתימנה לשמש כמזכירו של הרב, מצא עצמו הרב שמואל זעפרני מתלוצץ אל הרב לטיסה לצרפת, ליום שכלו תורה שנגער בלה-בורז'ה.

ר' שמואל התיישב במטוס לצדו של הרב והוציא מתיקו מסכת בבא בתרא. מזוית עינו קלט כי הרב פותח מסכת בכורות ושוקע בה בעיון, גמרא עם פרוש רש"י ו'תוספות'.

שעתים חלפו, ור' שמואל, נרגש מהטיסה, אחז עדין בדף הראשון. כאשר הציץ לרגע אל עבר הגמרא של הרב, ראה כי הרב אוחז כבר בדף כ"ח, כשאצבעו רצה על פני השורות, גמרא, רש"י ו'תוספות'...

ולפתע פנה אליו הרב: "ר' שמואל, יש לי קשיה על דברי הגמרא כאן. אולם מכיון שאתה לומד מסכת אחרת, הנח לי לפרש בפניך את כל הסוגיה".

הרב שטח את קשיתו, ור' שמואל נסה לתרץ תרוצים שונים. הרב דחה אותם בזה אחר זה, ור' שמואל בקש לדעת: "אם כך, מהו התרוץ?"

"אתה חושב ששאלתי אותך סתם?" אמר הרב בענוה, "אין לי תרוץ!"

הרב שקע שוב בתוך הגמרא, ועד סוף הטיסה, שארקה פחות מחמש שעות, הספיק הרב לסים כחמשים דפי גמרא!

לאחר הנחיתה בצרפת, החל הרב מיד בסדרת שעורים והרצאות, שנמשכה עד חצות הלילה. לאחר חצות הגיעו הרב ור' שמואל למלון, והרב פנה לישן בחדרו, כאשר בכונתו לקום בשעה שלש וחצי, להתארגן לתפילת הנוץ...

אולם בשעה שלש וחצי, כאשר נכנס ר' שמואל להעיר את הרב, נדהם לראות את המטה מצעת כפי שהיתה בערב, ואת הרב יושב על הכסא, שקוע במסכת בכורות...

הרב פנה לתפלת הנץ, ולאחר מכן המשיך לעוד יום של שעורים והרצאות, ללא דקה של שנה או מנוחה. בשעת ערב עליו הרב ומלוויו על המטוס שהחזיר אותם ארצה, ולאחר הנחיתה לקח הרב מונית משדה התעופה לירושלים. ר' שמואל, שהתגורר באותה תקופה בחדרה, המתין לאוטובוס, שיקחהו לביתו. אך הנה, לאחר כרבע שעה, הבחין ר' שמואל במונית של הרב, נעצרת לידו. הרב קרא לו להפנס ואמר לו בחיור: "זוכר את הקשיה שדברנו עליה אתמול בטיסה? הרגע מצאתי לה תרוץ..."

מי ישלם את סכום הפצוי?

בתקופה מסוימת היו כמה עתונים דתיים, שהציקו לרב ולבני משפחתו בכתבות שקריות ובתאורים שליליים. בני משפחתו של הרב ידעו, כי אם יתבעו את עורכי העתונים הללו בבית המשפט על הוצאת שם רע, יזכו ללא כל ספק. אולם הרב מנע זאת מהם. "אין ללכת לבית משפט אזורי, שאינו מתנהל על פי דין תורת משה!" פסק בנחרצות, על אף שהדבר נגע לכבודו האישי. פעם אחת שהה אחד מעורכי העתונים הללו, ר' ישראל שמו, בחוץ לארץ במשך שבועים. בזמן זה התפרסמה בעתונו כתבה פוגעת מאוד ברב ובבני משפחתו. אחד מבני המשפחה לא היה מוכן לשאת זאת עוד, והוא הלך על דעת עצמו לבית המשפט, ותבע את העתון ועורכו בסכום גבוה מאוד. בית המשפט עין בנותנים ופסק לאלתר: "מערכת העתון תשלם לבני המשפחה את מלוא סכום התביעה!" ר' ישראל, עורך העתון, לא ידע את נפשו. הוא אמנם לא היה אשם בפרסום הכתבה, אולם בית המשפט לא התחשב בכך. הוא לא ידע מאין יגיש את הסכום האדיר. בצר לו, פסע לשכונת "קרית משה", ועלה אל... ביתו של הרב. "כבוד הרב, יצאתי חייב בדיון", ספר בשפל קול, "מה אעשה?" "יצאת חייב בדיון? תשלם!" אמר לו הרב. "אבל אין לי!" נפלו פניו של ר' ישראל. "אז מה?" גער בו הרב, "זו אחריותך, שלא יכתבו בעתון שלך לשון הרע! וחזר מזה, אתה יודע איזו פגיעה בהלכה יש בכך שכותבים לשון הרע על רבנים? תאר לך, שיש אנשים שיפסיקו ללכת לרבנים, בגלל הכתבות הללו, ה' ישמר ויציל!" דמעות זלגו מעיניו של ר' ישראל. דברי המוסר של הרב ירדו לעמק לבו. שתיקה שררה בחדר.

ולפתע ארע הדבר. הרב פתח את מגרת שלחנו, הוציא משם את פנקס ההמחאות האישי שלו, ואמר:

"ר' ישראל, אני רושם לך כאן את מלוא סכום התביעה, ובלבד, שאף אחד מבני משפחתי לא ידע על כך. קח את ההמחאה, פרט אותה, ותשלם הכל במזמן".
ר' ישראל היה המום. הוא נטל את ההמחאה בידיים רועדות, יצא מן הבית, והחל למרר בבכי כילד קטן. מיתר לציון, שמאותו היום לא נכתבו בעתונתו דברי לשון הרע, לא על הרב, ולא על שום רב אחר.

החמץ בארון התרופות

בחדשים שלפני פסח, היו בני ביתו של הרב מנקים את הבית מכל שמץ של חמץ. הרבנית הייתה משנסת מתנים ומנקה את כל הארונות, הספריות, והחדרים על תכולתם.

בערב בדיקת חמץ היה הרב נגש, כמלאך אלקים, לערך בדיקת חמץ. בביתו של הרב הייתה אורכת זמן רב. הרב היה בודק במשך שעות ארוכות את כל חדרי הבית, במתינות ובדקדוק רב.

אולם, באותה שנה, זמן קצר לפני ליל הסדר, היה הרב נסער. הוא פנה לרבנית וספר לה על חלום שחלם בערב פסח, כי יש בבית חמץ!
הרבנית נרעשה. "הלא אני נקיתי את הבית כמו יד, חדר אחר חדר, פנה אחר פנה!"

"היכן נמצא החמץ?" שאלה הרבנית, והרב השיב: "צריך לבדק!"
החלה הרבנית לבדק את כל חדרי הבית, חדר אחר חדר, ולא מצאה מאומה.
"אם כך" אמר הרב, "נעשה שאלה!"

הרב מסר לרבנית ספר תנ"ך, ובקש ממנה לפתח אותו במקום כלשהו. לאחר מכן, בקש הרב מהרבנית לדפדף מספר מסים של דפים קדימה, וכאשר הגיעה לדף המיעד בקש ממנה לספר כמה שורות.

הרבנית ספרה, והרב הורה לה לספר כמה מלים בשורה.
"איזו מלה כתובה שם?" שאל הרב, והרבנית ענתה: "רפואות".
"אם כך" אמר הרב, "לכי לארון התרופות! שם נמצאת הבעיה!"
הרבנית מהרה אל הארון בלב הולם, ופתחה אותו. ולפתע חורו פניה. היא הבחינה בבקבוקון קטן שהכיל שמן חטה...

הזכרון היה טרי. היום, כמה שעות לאחר בדיקת חמץ, קבלה את הבקבוקון מהרופא, שבדק את אחד הילדים שלא חש בטוב. רק עתה שמה לב לכה, כי הרופא מסר בידיה, מבלי משים, בבקבוקון של חמץ... הרב והרבנית מהרו לבער את החמץ מן הבית, ולרבנית הייתה הזדמנות נוספת, להוכיח בעצם קדשתו של בעלה הדגול...

"יש לה אמצ?"

פעם אחת פנתה אל הרב מרדכי אליהו זצ"ל תלמידה שלמדה במוסד כלשהו בבני ברק. היא ספרה לו שלקבוצה ארוץ בבית הספר היא הביאה עוגה. להפתעתה מנהל המוסד הורה לתלמידות לא לאכל מהעוגה שלה. הסבה לכה הייתה שבמשפחתה של אותה תלמידה נהגו לאכל בשנת שמיטה מירקות שגדלו על פי "התר המכירה". החר זה לא מקבל על חלק מהרבנים, ולכן סבר המנהל שממשפחתה של הילדה אוכלת אכל שאינו בכשרות ראוי. הדברים הגיעו לאזני התלמידה והיא נפגעה. היא הגיעה אל הרב אליהו מבישת, ספרה לו על הדבר, ושאלה מה עליה לעשות.

בתגובה שאל אותה הרב: "יש לה אמצ?". הנערה לא הבינה למה חותר הרב בדבריו, אך ענתה שכן.

"אם כן" אמר לה הרב מרדכי אליהו "כשתגיעי בהזדמנות קרובה לראש המוסד הביתה בשבת, תסרבי לשותות, ואם הוא ישאל אותך מדוע אינך שותה, תגידי לו שהרב אליהו אמר שאסור לה".

ואכן, יום אחד הגיעו התלמידות להתארח בשבת אצל ראש המוסד. בני הבית הגישו כוסות תה מהבילות לאורחות. הן הכינו זאת, כמנהגם, מתמצית תה שהוכנה מלפני שבת, והנחה מעל המחם כל השבת כדי לשמר על חמה. כל התלמידות לגמו בהנאה, אך אותה תלמידה סרבה לשותות. כששאל אותה הרב מדוע אינה שותה, נבוכה התלמידה, והסבירה כמעט בלחישתה: "הרב מרדכי אליהו הורה לי לא לשותות אצלכם, כיון שיש חשש כשרות בביתכם".

ראש המוסד נדהם. לרגע חשב לגער בתלמידה על חצפתה, אך מיד התעשת, והבין שאם היא אומרת זאת מפי הרב אליהו, אזי אין חצפה בדבר, ואדרבה, יש לחקר ולהבין במה דברים אמורים. כבר במוצאי שבת התקשר אותו רב לרב אליהו, ושאל אותו מדוע אמר כך לאותה התלמידה. הרב אליהו הסביר לו שלפי

דעת השלחן ערוך האפן שבו הוא מכין את התה, כך שהוא מוזג מים רותחים על תמצית התה - נחשב בשול (גם אם התמצית חמה), ואם זה בשול – אסור לשתות תה שבשול בשבת. ראש המוסד התפלא: "והלא לפי הרמ"א מתר הדבר, וכן נוהגים כל האשכנזים! האם לפי דבריך, כבוד הרב, אסור לספרדי לשתות אצל אשכנזי ולאשכנזי לאכל אצל ספרדי?"

"לא ולא" אמר הרב "לפי דעתי מתר, כיון שאם יש דעה בהלכה שזה מתר, אין בזה אסור אכילה בשבת. גם אם אני נוהג במנהג אחר, בכל זאת מתר לי לאכל ולשתות מאדם שנוהג היתר בדבר על פי דעת חכמים אחרים. אבל לפי דעתך, שעוהה שבשלה בתנור בכלים שבהם נאפו ירקות של 'התר מכירה' אסור לאכלה - גם התה שלך אסור בשתייה לתלמידה ספרדיה..."

"טעיתי, חטאתי, עויתי, פשעתי" אמר ראש המוסד לרב. "את ההתנצלות הזו תגיד לפני כל התלמידות, לא רק לפני בטלפון" – אמר לו הרב אליהו. "כל מי ששמעה על האסור כביכול לאכל מהעוהה, צריכה גם לשמע שכן מתר לעשות זאת!"

"אני מקבל עלי. אעשה זאת בהזדמנות קרובה", אמר ראש המוסד.

והמשיך: "ומה עם התה שלי, הוא לא טרף?"

"עכשו לא", נענה הרב אליהו בחינה...

בזכות כבוד התורה!

באחד ממסעותיו ברחבי העולם, כרב הראשי לישראל, בקר הרב בבירתה של אחת ממדינות דרום אמריקה. נשיאה של מדינה זו היה ידוע בעריצותו הרבה בכלל, וביחסו העוין ליהודים בפרט.

הרב הגיע לבקור, כשהוא מלווה בשגריר הישראלי, במתרגמן, ובנכבדי הקהלה היהודית.

הבקור החל, והרב הגיש לנשיא את מתנתו, ספר פרקי אבות מתרגם לספרדי. הנשיא עלעל בספר, והניחו בנימוס על השלחן. והנה, שלף הנשיא סיגר, החל לעשן, ואת המאפרה הניח על הספר...

הרב לא התמהמה. הוא שלח את ידו וסלק את המאפרה מעל הספר. פיותיהם של הנוכחים נפערו בתדהמה. הם היו בטוחים, כי הנשיא, שכבודו נפגע, ישתולל מזעם.

הנשיא לא אמר דבר. בפנים חתומות נטל את המאפֶּרֶה והניחה על הספר בחזרה.

"אמר לנשיא שיזיז את המאפֶּרֶה!" לחש הרב לשגריר שלצדו, "לא מניחים מאפֶּרֶה על סֶפֶר קדוֹשׁ".

השגריר החזיר וגמגם. הוא לא היה מסגֵּל לחשב על כך, אִפֹּלוּ. אבל הרב התעקש, והנשיא דרש לדעת מה הרב רוצה.

השגריר התגמגם, והנשיא פנה למתרגמן ובקש לדעת מה רוצה הרב היהודי. בלית ברירה מסר המתרגמן לנשיא את דברי הרב, כִּאֲשֶׁר תוֹךְ כְּדִי כֹה מוֹרִיד הֶרֶב את המאפֶּרֶה מעל הסֶפֶר...

נראה היה כי הנשיא מקבל את ההסבר. המאפֶּרֶה נותרה על מקומה. והנה, הסתים הבקור, והנשיא קם ואחז בזרועו של הרב, והחל מלוחו החוצה. מליו של הרב נרעדו. הם היו בטוחים, כי הנשיא מבקש להעניש את הרב באֶפֶן אישי...

אך בחוץ צפתה להם הפתעה. שטיח אדם נפרש לרגליו של הרב, ותרועת חצוצרות נשמעה. התברר, כי הנשיא פקד בחשאי לארגן את משמר הכבוד המיוחד, תוך כדי הפגישה, לכבודו של הרב הגאה.

הנשיא לוח את הרב עד לרקבו, ושם קד לפניו בהכנעה, לא לפני שבקש ממנו לבוא אליו שוב לפגישה, טרם שובו ארצה.

הפגישה השניה התרחשה כעבור כמה ימים, ונכחו בה הרב והנשיא בלבד. לימים ספר הרב, כי באותה פגישה, כרע הנשיא על ברקיו, בקש את ברכתו, והבטיח להקל על חיי היהודים בארצו.

"במה זכה הרב לכבוד האדיר מאת הנשיא העריץ?" נשאל הרב, והשיב: "בזכותה של התורה! אני דאגתי לכבודה של התורה, ומן השמים הרבו בכבודי..."

"תשלם, וה' יתן לך פי עשירה!"

היכוח, שהתנהל בין החתן לבין בעל התזמורת, התלהט. "איני חייב לשלם לך כלום!" טען החתן. "אתה חייב לשלם לי דמי בטוֹל!" התעקש בעל התזמורת.

הכל התחיל כאשר החתן התקשר בבקרו של יום לבעל התזמורת, וסכם עמו כי יופיע בהתנתו. השנים סכמו כי יפגשו בצִהֲרִים, והחתן ישלם מקדמה לבעל

התזמורת. אלא שלפני הצהרים הודיעה הפלה לחתן, כי היא מענינה בתזמורת אחרת. החתן התקשר לבעל התזמורת, להודיע לו כי הסכום ביניהם מבטל, ואז פרץ ביניהם הוויכוח בענין תשלום דמי הבטול, בסך מאה דולר. כאשר ראה בעל התזמורת שהחתן אינו מוכן לשלם, הודיע לו כי הוא מתכנן לתבוע אותו לדיון תורה אצל הרב.

ואכן, למחרת היום התייצבו שניהם בביתו של הרב. בעל התזמורת בקש את דמי הבטול, והחתן טען שאינו חייב לשלם.

הרב הקשיב ושתק, ולבסוף פנה לחתן ואמר לו: "שלם לו את דמי הבטול". "מדוע?" לא הבין החתן. "כי בעל התזמורת צריך את הכסף", הסביר הרב. "אבל גם אני זקוק לכסף", נסה החתן למחות. "מה אכפת לך?" הבליע הרב חיונה, "תשלם, וה' יתן לך פי עשרה!"

החתן לא התעקש. הוא שלם את הכסף לבעל התזמורת, והשניים נפרדו לשלום זה מזה.

הדיון בביתו של הרב התנהל בשעת צהרים, ובשעת לילה מאחרת באותו היום ישב החתן בספריית הישיבה שבה למד, ועסק בתורה בהתמדה.

השעה היתה אחת אחר חצות, כאשר לפתע נכנס אל הספרייה איש עסקים לבוש בהדור, נגש אל החתן, והחל לשוחח עמו בשפה האנגלית.

החתן לא היה דובר אנגלית, והוא הצביע על בחור אחר ששעה בספרייה באותו זמן, והשפה האנגלית היתה שגורה על פיו. איש העסקים שוחח עמו כמה דקות, ולאחר מכן חזר אל החתן, הניח בידיו מעטפה, ועזב את המקום במהירות.

"מה קורה כאן?" לא הבין החתן, וחברו ספר: "איש העסקים סגר עסקה טובה באחד המלונות הסמוכים לכאן, ובא לכאן כדי לחפש למי לתת חלק מהמעשרות. הפניתי אותו אליך, כי אתה עומד להתחתן, ואתה בודאי זקוק לכסף."

הבחור פתח את המעטפה, ומנה את השטרות בידים רועדות. היו שם עשרה שטרות של מאה דולר. מלותיו של הרב מלפני כמה שעות, הדדו באזניו: "תשלם, וה' יתן לך פי עשרה!"

"הכל בטל ומבטל!"

אל ביתו של הרב הגיעו שני אנשים, אחד מהם מלך בבנו בן השש. פניהם היו עצובות מאוד.

הם הכנסו אל החדר פנימה. "כבוד הרב", פתח האב בקול רועד מבכי, וספר כי בנו לא חש בטוב בתקופה האחרונה, ולפני כמה ימים נלקח לבדיקות מקיפות בבית החולים. שם גלו לו את המחלה הנוראה, ה' ישמר, והרופאים המליצו על ניתוח דחוף.

"עכשו", ספר האב, "בשעה הזאת ממש, אשתי ממלאת את הטפסים בבית החולים לקראת הניתוח. מה אעשה?" דמעות זלגו מעיניו.

הרב התבונן בילד הקטן, קרב אותו אליו, ושאל: "איה קוראים לך?" "יעקב", השיב הילד.

"תאמר שקוראים לך יצחק, הבן של אברהם אבינו!" אמר לו הרב, ושאל: "האם אתה קורא קריאת שמע בלילה?"

הילד החמוד הנהן בראשו לחיוב. הרב נטל את ידו בידו. "אתה מבטיח לי שתאמר קריאת שמע מלה במלה?"

"כן, אני מבטיח", הנהן הילד שוב בראשו.

"תבטיח לי גם שתברך ברכת המזון מלה במלה מתוך הספר?" שאל הרב.

"כן", השיב הילד בקול רועד, "אני מבטיח!"

"אם כן", נשען הרב לאחור וחיך, "אין לך כלום! אתה יכול ללכת!"

חברו של האב, שעמד לצדו, אחז בצלומים של הילד מבית החולים, שם נראתה המחלה בברור. הוא הרים את הצלומים על מנת לרמז לרב, שהמחלה קיימת, אולם הרב נופף בידו בבטול: "הכל בטל ומבטל!" הכריז בקולו הנעים.

האב הנרגש יצא מביתו של הרב, ומהר להתקשר לאשתו. "הודיעי לרופאים שיבטלו את הניתוח, הרב אמר שאין כלום!"

עשתה האם כדבר בעלה, ומהרה לבטל את חתימתה על הטפסים. הרופאים היו המומים. "מה זאת אומרת?"! רתחו מזעם, "את משחקת בחיים של הילד שלך! רואים בברור שהוא חולה!"

אולם האם התעקשה. "הרב אמר שאין לו כלום, אז אין לו כלום. הכל בטל ומבטל!"...

ואכן, כדבר הרב כן היה. המחלה נעלמה כלעמט שבאה, והילד בן השש גדל בטוב ובנעימים, בריא ושלם.

באגף הנער בבית הסהר

פעם התבקש הרב לבקר באחד מבתי הכלא בישראל, ולמסר שם שיחה בפני האסירים.

תוך כדי נסיעה הבחין הרב מבעד לחלון המכונית בקבוצת נערים, מאחורי אחת הגדרות.

"מי אלה?" שאל הרב את מפקד הכלא שישב לצדו.

"אלו נערים מפרעים הנמצאים באגף הנער, בבית הסהר" השיב המפקד.

"ברצוני לדבר עמם!" אמר הרב.

"מה פתאום?!" הזדעק המפקד. "כבוד הרב, הלא תבין. נערים מפרעים אלו אינם רוחשים כבוד לאיש. הם עלולים לזרק עליך ביצים ועגבניות! חבל להתבזות בפניהם".

אך הרב לא נעתר להפצרותיו. "איני עוזב את המקום עד שלא אדבר עמם! ואם יזרקו עלי ביצים ועגבניות, אשלח את הגלימה למכבסה! יש לי מה לומר להם!" ובפנותו לעוזרו אמר: "רוץ לקיוסק הסמוך, וקנה ממתיקים עבור הנערים הללו! מהר!"

ראה מפקד הכלא כי אין לפניו ברירה, והודיע לנערים כי תכף יבקר אותם הרב הראשי לישראל...

ואכן, הנערים מהרו לפרץ למחסן ולהצטייד בביצים, בעגבניות, ובכל הבא לידי. כל אחד מהם החזיק דבר מה, על מנת להטיח אותו באורח המכבד... נכנס הרב לחצר אגף הנער, כשקבוצת סוהרים מגוננת עליו, והתקבל במהומה נוראה. בני הנער צרחו ושאגו, ונופפו ב"נשק" שבדיהם.

הרב לא התרגש. הוא סקר בעיניו את בני הנער, ומבטו נפל על אחד מהם, נער כבן ארבע עשרה, שנראה היה כמנהיג הקבוצה.

נגש הרב אל הנער ושאל: "אמר נא לי, כמנהיג הקבוצה, מתי יהיה כאן שקט?!" "בעוד שלוש דקות בדיוק!" התפאר הנער בגאווה. ואכן, כעבור שלוש דקות בדיוק, הניף הנער את ידו, ושקט מחלט השתרר.

הרב פתח בדבריו, ובמשך שעה ארוכה עודד את בני הנער לשוב לדרך הישר והטוב. "אל תראו את עצמכם כאסירים, אלא כאנשים העתידים להקים משפחות תקינות ובריאות!" אמר, וסיים: "כל אחד מכם, כשיצא מכאן, מזמן להגיע אלי!"

שנני אדיר נכר לפתע בנערים. הם נעמדו בשורה, ככבשים תמימות, ועברו לפני הרב, לקבל את ברכתו ולנשק את ידו, כאשר הרב מעניק דבר מתיקה לכל אחד מהם.

שנים חלפו ועברו, ולאחר שהסתלק הרב לבית עולמו, הגיע לביתו אברהם עטור זקן ופאות וספר בדמעות: "אני הוא אחד מאותם נערים ששהו בבית הכלא! שיחתו של הרב, היא שהשיבה אותי למוטב..."

המטוס שנצל מהתרסקות

המעשה הבא התרחש במהלך טיסה מישראל ללוס אנג'לס. הרב ישב במטוס ולמד ברפוז, כאשר לפתע עצם את עיניו ושקע בתפלה חרישית. הרבנית, שישבה לצדו, הבחינה בכך ולא הבינה על מה מתפלל הרב. אולם כעבר דקות ספורות נפתרה התעלומה.

דלת תא הטיס נפתחה, ואחד הטיסים יצא ונגש אליה. פניו היו חזרות. "הרבנית", אמר בלחש, "תגידי לרב, שיש נזילה של דלק מהמטוס, ואי אפשר לעצר אותה".

"מה זאת אומרת?" נבהלה הרבנית, "אין איפה לנחת?"

"לא!" השיב הטיס בשפתיים יבשות, "אנחנו באמצע האוקיינוס, ועם מעט הדלק שנותר במקל לא נספיק להגיע לשום מקום. תגידי לרב, שיעשה משהו".

הרבנית הביטה בעיניו העצומות של הרב. "הרב", קראה. "הרב", קראה שוב. אבל הרב לא ענה. הוא היה שקוע בתפלה, פניו בערו בלהבת אש.

ולפתע פקח את עיניו ואמר לרבנית: "אמרי לטיס שימשיך לטוס אל היעד. מרגע זה והלאה, לא יזוז המחווג כלל!"

הטיס שמע את הדבר ומהר לחזור לתא הקברניט, וכעבר דקה חזר והבעת תדהמה על פניו. "המחווג נעצר! הנזילה הפסקה בלי שום סבה, וגם הטיסה לא מפחיתה את כמות הדלק!"

הרבנית שמעה את דבריו, אולם הרב לא שמע מאומה. הוא היה שקוע בתפלה, עיניו עצומות וכלו אחוז שרעפים.

הרבנית הביטה סביב. המטוס היה עמוס במאות נוסעים. חרדת קדש מלאה את לבה. היא ידעה כי הרב, בתפלתו, מחזיק כעת את כל הנוסעים הללו באויר, בדרך נס.

במשך שעות נמשך הדבר. שני הטיסים ושאר אנשי הצוות התגודדו במרחק מה מכסאו של הרב, נזהרים שלא להפריעו בתפלתו, כאשר בכל כמה רגעים הולך אחד מהם לזדא, שהמחוג לא זז. הוא, אכן, לא זז. רק עם התקרב המטוס אל שדה התעופה, פקח הרב את עיניו, ובאותו הרגע החל מדדלך לצנח כלפי מטה. אולם אז, כבר לא הייתה בכך כל סכנה. הטיסים נשמו לרוחה והטיסו את המטוס אל מסלול הנחיתה, והיא הסתיימה בשלום ובבטחה.

"חכם מרדכי" בשמים

בצעירותו, היה הרב מוסר שעור לבעלי בתים בשכונת "הבוכרים". פעם, בשעור שנערך לקראת הימים הנוראים, הזכיר הרב כמה מפרושיי של המקבל רבי יעקב מדרבנד, מחבר הסדור "אהלי יעקב".

והנה, קלטו עיניו של הרב כי אחד השומעים, יהודי מבגר ועשיר ושמו יוחננוף, מתנועע על כסאו לשמע שמו של הרב מדרבנד.

אחר השעור נגש מר יוחננוף אל הרב ואמר לו: "כבוד הרב, הפרתי את רבי יעקב זצ"ל. הוא היה שכן שלי, והוא היה עני מרוד. פעם, לפני עשרות שנים, בקש ממני הלוואה וכתב לי שטר עליה. הוא נפטר לפני שהספיק לפרע את ההלוואה, והשטר שכתב לי נשאר למזכרת".

הרב הזדעזע. "האמנם? אני מתחנן לפניך שתאמר עכשו שאתה מוחל לרבי יעקב על ההלוואה! ובשובך לביתך, כתב על השטר 'פרוע'!"
 "האם אספר על כך לאשתי?" שאל האיש, "לא", השיב הרב, "אין צורך לצער אותה".

והנה, למחרת בבקר, בצאת הרב מתפלת שחרית בבית הכנסת, הוא רואה את אשת העשיר ממתינה לו. "חכם", אמרה לו, "אתמול בלילה חלמתי, שרבי יעקב 'בעל האהלים', שהיה שכן שלנו, אומר לי, שמאז פטירתו לא נתנו לו להכנס לגן עדן, ורק בלילה זה זכה להכנס, בזכות חכם מרדכי. הוא בקש ממני שאגיד לרב תודה על החסד הגדול שעשה עמו!"

ובינתיים יצא גם מר יוחננוף מבית הכנסת, ובלי לדעת על דברי אשתו, נגש גם הוא לרב והחל לספר על חלום שחלם בלילה. החלום היה זהה לגמרי לחלום שחלמה אשתו.

רָאָה הָרַב שֶׁבִּנְיָ הַזֶּה יוֹחֲנָנוֹף מִצְטַעְרִים בְּצַעְרוֹ שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב, שֶׁנִּפְטָר עֲשָׂרוֹת שָׁנִים קִדָּם, וְנָחַם אוֹתָם:

"אֲשֵׁרִיכֶם, שְׁזִכִּיתֶם לְהַלְלוֹת לְצִדִּיק בְּשַׁעַת דְּחָקוֹ, וְזִכִּיתֶם לְמַחֵל לוֹ עַל חוּבוֹ!"
אֶת סִפּוּר הַמַּעֲשֶׂה סִפֵּר הַמַּקְבֵּל רַבִּי דָּוִד בִּצְרִי, וְאָמַר:
"דַּעוּ לָכֶם, כִּי בַּעֲוֹלָם הָאֶמֶת מִדְּקָדְקִים בְּכָל אוֹת וּבְכָל מְלָה. כֹּאֲשֶׁר שָׁמַע הָרַב אֶת דְּבָרֵי הַחֲלוּם, הוּא הִזְדַּעֲזַע מִשְׁנֵי דְבָרִים: גַּם מִעֲצָם הַמַּעֲשֶׂה, וְגַם מִכֶּךָ שֶׁבִּשְׁמֵימִם קָרָאוּ לוֹ 'חֲכָם מְרֻדֵּכִי'."
לְכֹן, כְּשֶׁהָרַב עֲצָמוֹ הָיָה מְסַפֵּר אֶת הַסִּפּוּר, הוּא הָיָה מְשַׁמֵּיט מִמֶּנּוּ, בְּעֻנֵּתֵינוּ הָעֲצוּמָה, אֶת הַמַּלִּים 'חֲכָם מְרֻדֵּכִי'.

זְהִירוֹת מִשַּׁעֲטָנִז

סִפֵּר הָרַב אַבְרָהָם דָּוִד, רַב קְהֵלָה בְּלוֹנְדוֹן, כִּי כְּשֶׁהָרַב זצ"ל שָׁהָה בְּאַנְגְלִיָּה זֶה הָיָה בְּתַקוּפַת הַחֲרָף הַקָּשָׁה. הֵם הִצִּיעוּ לָרַב מַעִיל, אָבֵל הוּא לֹא רָצָה לְלַבֵּשׁ אוֹתוֹ מְטַעֲמִים שְׁלוֹ. בְּאוֹתוֹ יוֹם יָרַד גֶּשֶׁם עַז, אָבֵל הָרַב הִגִּיעַ לְבֵית הַכְּנֶסֶת יְבֵשׁ לְגַמְרִי. זֶה פָּלָא גָדוֹל, שֶׁכֵּן כָּל מִי שֶׁהִגִּיעַ אַחֲרָיו הִגִּיעַ רָטֹב עַד לְשֵׁד עַצְמוֹתָיו.
סִפּוּר דּוֹמָה מְסַפֶּרֶת הַרְבֵּנִית שְׁתַּחֲיָה, עַל בִּקּוּר שְׁהִיָּה לָהֶם בְּקִנְדָּה בְּקֵהֲלוֹת הַיְּהוּדִיּוֹת בְּשַׁבָּת. וְכָךְ מְסַפֶּרֶת הַרְבֵּנִית: יָרַד גֶּשֶׁם זַלְעָפוֹת, וְהַמְרַחֵק בֵּין הַמְּקוֹם בּוֹ שְׁהִיָּנוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, הָיָה גָדוֹל. הִבִּיאוּ לָרַב זצ"ל מַעִיל, אֶךְ הָרַב סָרַב לְלַבֵּשׁ אוֹתוֹ כִּי חָשַׁשׁ מִשַּׁעֲטָנִז.

הָרַב רָאָה שֶׁדָּאָגְתִּי לוֹ, וְאָמַר לִי לֹא לְדַאֵג. וּבְאֶמֶת כְּשֶׁהָרַב הִגִּיעַ לְבֵית הַכְּנֶסֶת הוּא הָיָה כְּלוֹ יְבֵשׁ. כֹּאֲלוֹ שְׁהִיָּה עָלָיו מִגֵּן שְׁקוּף. נִעְלָיו הָיוּ אֲמוּרוֹת לְהִיּוֹת סְפּוּגוֹת בְּמֵימִם, אֶךְ גַּם הֵן נוֹתְרוּ יְבֵשׁוֹת.

שְׁאֵלְתִי אוֹתוֹ: אֵיפֹה כָּל הַטְּפוֹת?

הָרַב אָמַר לִי בְּחִיּוּךְ: הַלֵּכְתִּי בֵּין הַטְּפוֹת, וְאַחֵר הוֹסִיף בְּלַחֲשִׁישָׁה שֶׁלֹּא אֶשְׁאֵל אֶת הַשְּׂאֵלָה הַזֹּאת בְּקוֹל. אַחֵר כֶּךָ לֹא שְׁאֵלְתִּי יוֹתֵר.

"הִרִנִּי גּוֹזֵר, שִׁירְדוּ עֲכָשׁוּ גִשְׁמִים!"

הַמַּעֲשֶׂה הַבֹּא אֲרַע בְּאַחַד מִלִּילוֹת הַשַּׁבָּת הַחֲרָפִיִּים, כֹּאֲשֶׁר הָרַב עָשָׂה אֶת דְּרָכּוֹ בְּלִוְיַת מְקַרְבָּיו, מִבֵּיתוֹ שֶׁבִּשְׁכּוּנַת קְרִית מִשָּׁה, לְבֵית הַכְּנֶסֶת עֵדֶס, לְהַשְׁתַּתֵּף בְּשִׁירַת הַבְּקָשׁוֹת.

קדם צאתו של הרב את הבית, ירדו גשמים עזים. אולם אך יצא הרב מן הבנין, חדלו הגשמים מלרדת. הרב עשה את הדרך הארכה בנחת ובשלזה.

שירת הבקשות בבית הכנסת עדס התארכה בטוב ובנעימים, וכאשר פנה הרב לשוב לביתו, שוב ירדו גשמים עזים. אולם ראה זה פלא, אך יצא הרב מפתח בית הכנסת, חדלו הגשמים מלרדת.

מליו של הרב השתוממו. "כבוד הרב" העיר אחד מהם, "מן השמים שומרים על הרב, שלא יתרטב בגשם..."

"אכן" נענה אחר, "גם בדרך הלוך, לפני שהרב יצא מהבית, ירדו גשמים סוערים, ומיד כשהרב יצא מהבית, פסקו הגשמים! כמובן, בגלל הרב הפסיק הגשם לרדת..."

"האמנם?!" תמה הרב, "עם ישראל זקוק לגשם, ואתם חושבים שבגללי נעצר הגשם?!"

"אם הדבר תלוי בי" אמר הרב, "הריני גוזר, שעכשו ירדו גשמים!"

באותו הרגע נבקעו ארבות השמים, וגשם סוחף החל לרדת. היה זה גשם עז במיוחד, שהרטיב את כלם, וגם את הרב, עד לשד עצמותיהם...

את הדרך חזר עשו הרב ומליו תחת הגשם העז...

לאחר שהרב הגיע לביתו והחליף את בגדיו, פנה אליו אחד מבני הבית ושאל: "כבוד הרב, הלא כאשר היינו עם הרב באנגליה, הציע אחד מאתנו לרב ללכת לבית הכנסת בחליפה רגילה ולא בגלימת הראשון לציון, מחשש שמא ירדו גשמים, והרב בטל את הדברים במחי יד, והלך עם הגלימה ולא ירדו גשמים. אם כן, מדוע כאן הרב לא הסכים, ששמן השמים יעשו הפוגה בגשמים עבורו?"

חיוך עלה על פניו של הרב. הוא הזכיר לכן ביתו את תפלתו של הכהן הגדול ביום הכפורים, שלא תכנס לפני הבורא יתברך תפלת עוברי דרכים המבקשים שלא ירד גשם ויפריעם בדרךכם.

"תפלתו של הכהן הגדול" הסביר הרב בחיוך, "התייחסה בודאי ליושבי ארץ ישראל! ליושבי חוץ לארץ, איננו דואגים לגשם..."

מדוע לא צפצף הגלוי

המעשה הפלאי הבא ארע כאשר הרב הגיע לכלא מרילנד שבארצות הברית, על מנת לבקר שם את האסיר היהודי, יונתן פולארד.

בפתחו של הכלא השמור ביותר בעולם, לאחר כמה שערים מאבטחים, נצב גלאי מתכות מהמשוכללים בעולם, דרכו לא יכול לחדר אפילו אבזם קטנטן של מתכת. כאשר התקרבו הרב ופמליתו אל השער, הודיע להם קצין הבטחון, כי הגלאי יצפצף אפילו בגלל מתכת זעירה. "גם מי שעבר נתוח בגופו, והשתל לו ברג, צריך להודיע זאת!" אמר.

ואכן, כאשר בקש מזכירו של הרב לעבר דרך השער, צפצף הגלאי גם לאחר שהמזכיר הוריד את נעליו והסיר את חגורתו. לבסוף התברר, כי הגלאי קלט את סליל המתכת הקטן שבפנקסו של המזכיר...

אלא שכאשר הגיע תורו של הרב לעבר דרך השער, לא פשט הרב את גלימתו, ולא הסיר את נעליו. הרב עבר דרך השער, וראה זה פלא, כל צפצוף לא נשמע. הגלאי נדם באפן מפתיע...

"מה זאת?" השתעל קצין הבטחון במבוכה. הוא הצביע ביד רועדת על רוקסן המתכת שבגלימת הרב, והרב שאל את מזכירו: "מה רוצה הקצין?"

המזכיר הסביר לרב מדוע נרעש הקצין, והרב חייך. "זה הכל?" שאל. הוא פתח את רוקסן גלימתו, ולנגד עיניהם הנדהמות של אנשי הבטחון האמריקאיים נגלה העט המכסף בכיס חלצתו של הרב, השעון שעל זרועו, והחפתים שבחלצתו...

"האם השער מקלקל?" התפלא מפקד הכלא, "והלא הגלאי ידוע כאמין ביותר!" הוא בקש מהרב את עטו, ועבר עמו דרך השער. אכן, הגלאי לא אכזב. צפצוף צורמני נשמע ברקע...

המפקד החזיר את העט לידיו של הרב ובקש: "שהרב יעבר", וראה זה פלא, שוב השתתק הגלאי, כאלו היה שער פשוט...

התדהמה שאחזה בנוכחים התחלפה בדממת הערצה. גם הגויים הבינו, כי מולם עומד אדם קדוש, איש אלקים מורם מעם.

ולפתע החל קצין הדת הנוצרי של הכלא לרקד ולצהל כמשגע. "מה לך רוקד?" התענין מזכירו של הרב.

איש הדת לא הבין. "האם אתה לא יהודי?" שאל, "והלא בתנ"ך כתוב, שבקריעת ים סוף, בני ישראל שרו ורקדו. אני עובד כאן עשרים וחמש שנה, ומעולם לא ארע שהשער לא צפצף! זכיתי לראות את נס קריעת השער החשמלי, ואיך לא ארקד?"

שְׁתֵּי וְעָרֵב בַּמַּצֵּי הַמָּטָה

מספר הרב אלעד אליהו, נכד הרב: באחד הלילות שישינתי אצל סבא זצ"ל וסבתא שתתחיה, שמעתי באמצע הלילה דבורים ביניהם.

הדבורים נמשכו כמה דקות ואז הרבנית קראה לי. באתי לחדרם ואז הרבנית מצביעה על הסדין ושואלת אותי האם הצורות שיש על הסדין דומות לצלב. לא הבנתי למה חשוב לברר זאת באמצע הלילה...

סבא – מרן הרב – פנראה שם לב לתמיהתי, והסביר: "נכנסתי למטה, נסיתי לישון ולא הצלחתי להרדם. התחלתי לבדוק למה אני לא נרדם: אולי אני חייב כסף ולא שלמתי? אולי העלבתי אדם ולא רציתי אותו? אולי עשיתי איזו עברה ולא חזרתי עליה בתשובה? חפשי וחפשי ולא עלה במחיר שום רעיון. ואז הסתכלתי על הסדינים וראיתי את הצורה הזאת והבנתי שבגלל הצלבים שעל הסדין אינני מצליח להרדם".

לא ידעתי מה לענות. ברור היה לי שסבא – מרן הרב לא צריך את אישורי על מנת להחליט אם יש צלב או לא. מצד שני, אני לא יכל לסתור את דברי הרבנית. כדי להתחמק מהכרעה אמרתי שחלק מהצורות דומות לצלב וחלק לא. תשובה זו הספיקה לרב, והוא אמר: "מספיק שצורה אחת תהיה דומה לצלב, זה כבר מפריע לי לישון..." הוא קם מהמטה, הוריד ממטתו את הסדין והפגיות, וחזר לישון (הוא לא נתן לרבנית להציע לו את המטה באמצע הלילה).

"מי כאן הלל?"

יהודי שלא הקפיד על שמירת התורה ומצוותיה בהדור, שמע את הספור על הלל הזקן. כיצד אחד התערב עם חברו שיצליח להרגיז את הלל. הוא הגיע אליו בערב שבת כשהלל התרחץ, והפריע לו בשאלות טפשיות. למרות זאת הלל לא כעס כלל. בקש שומע הספור לדעת אם לרבנים של היום ישנה אותה סבלנות. הוא חשב לעצמו:

"הרי הם בודאי מכירים את המעשה, ואולי אף משתמשים בו בדרשותיהם. אבדק אם הם אכן מקיימים את הנאמר – 'נאה דורש ונאה מקיים'... בשעה שלוש לפנות בקר חייג למרן הרב מרדכי אליהו זצ"ל. כאשר הרים הרב את השפופרת, שאל האיש: 'האם אני יכל לשאל שאלה?'"

"בבִּקְשָׁה", עָנָה מֶרֶן הָרֵב, "רַק תֹּאמַר לִי – הָאֵם הַשְּׂאֵלָה סוֹבֶלֶת דְּחוּי עַד שְׁאֵטֶל אֶת יָדֶי?". אוֹתוֹ יְהוּדֵי הַסִּסִּים, וְאַחֵר זְמַן קִצֵּר נִשְׁמַע קוֹלוֹ שֶׁל הָרֵב אֲלֵיהֶו בְּטֶלְפוֹן: "כן, אֲנִי מוֹכֵן לְשִׁמְעָא!".

הָאִישׁ הִצִּיג אֶת שְׂאֵלָתוֹ הַתְּמִימָה: "מָה מְבַרְכִים עַל תְּפִיחַ מִצָּפָה בְּסִכְרָ?" ... מֶרֶן הָרֵב אֲלֵיהֶו עָנָה לוֹ תִּשְׁוֵבָה מְפֹרֶטֶת, וְלִבְסוֹף הִפְטִיר: "אַתָּה יָכֹל לְהִתְקַשֵּׁר אֵלַי וּלְשַׂאֵל כָּל שְׂאֵלָה שֶׁתִּרְצֶה, וּמִתִּי שֶׁתִּרְצֶה!"...

"זִרְקִי עָלֶי עֵגְבָנִיּוֹת"...

מֶרֶן הָרֵב זצ"ל הָיָה דִּין בְּבֵית הַדִּין הָרִבֵּנִי בְּבֶאֱר שָׁבַע. יוֹם אֶחָד מִגִּיעַ לִפְנֵי מִיִּשְׁהוּ מְכַבֵּד וְרוֹצֶה לְהַגִּישׁ תְּבִיעֵת גִּירוּשִׁין נֶגֶד אִשְׁתּוֹ. מֶרֶן הָרֵב קָרָא לוֹ לְשִׁיחָה, וְשָׂאֵל מָה הֵבִיא אוֹתוֹ לְהַגִּישׁ אֶת הַתְּבִיעֵה. הָאִישׁ אָמַר שֶׁהוּא הַתְּבָרָךְ בְּשִׁפְעַ כָּלְכָלִי, אָבֵל אִשְׁתּוֹ הִיא חֲסִכְנִית גְּדוֹלָה, הִיא קוֹנָה בְּגָדִים זָלִים וּמוֹצָרִים זָלִים וְחִיָּה חַיִּים כָּל כֶּךָ פְּשׁוּטִים שֶׁהוּא מְרַגֵּשׁ לֹא נָעִים לְחִיּוֹת אֶתָּה וְרוֹצֶה לְהִתְגַּרֵּשׁ ... זֶה הָיָה קֶצֶת חֲרִיג, כִּי בְּדֶרֶךְ כָּלֵל תְּבִיעוֹת הַגִּירוּשִׁין הָיוּ עַל רַקַּע הַפּוֹךְ.

אָמַר לוֹ מֶרֶן הָרֵב: "בּוֹא מִחֵר עִם אִשְׁתְּךָ בְּתִשְׁעַ בְּבֶקֶר". אַחֲרֵי שֶׁנִּגְמְרוּ הַדִּיוּנִים בְּבֵית הַדִּין, הֵלַךְ מֶרֶן הָרֵב זצ"ל לְשׁוּק שֶׁל בֶּאֱר שָׁבַע, וְקָנָה פְּרוֹת וִירְקוֹת מִהֶסּוֹ הַיּוֹתֵר גְּרוֹעַ שֵׁישׁ בְּשׁוּק, אֵלֶּה שֶׁלֹּא נִמְכְּרִים מִחֲמַת צוּרְתָם וְיוֹשְׁנָם, וְהֵבִיא אוֹתָם לְמַחֲרַת לְבֵית הַדִּין. אַחֵר כֶּךָ הוּא קָרָא לְאַחַת הַמַּזְכִּירוֹת, שֶׁהִיָּתָה מִתְאִימָה לִכָּה, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנָּה לְלַבֵּשׁ מִטְפַּחַת כְּמוֹ אִשָּׁה נִשְׁוֹאָה וּלְזִרְקַ עָלָיו אֶת הָעֵגְבָנִיּוֹת כְּשִׁיגִיעוּ בְּנֵי הַזֶּהוּ הַרוֹצִים לְהִתְגַּרֵּשׁ.

כְּשֶׁנִּכְנְסוּ בְּנֵי הַזֶּהוּ לָרֵב, נִכְנְסָה הָאִשָּׁה לְחֹדֶר הַדִּיוּנִים עִם הַסֵּל בְּיָדֶיהָ, וְשָׂאֵלָה אֶת מֶרֶן הָרֵב בְּעִזָּזוֹת: "מָה קִנִּיתָ?! לֹא מִצָּאת זָבֵל אַחֵר לְקוֹנוֹת??? אֶת כָּל הַזָּבֵל שֵׁישׁ בְּשׁוּק אֶתָּה רוֹצֶה לְהֵבִיא הַבִּיתָה?". לֹא נִרְגָּעָה הָאִשָּׁה עַד שֶׁלְקַחְתָּה אֶת הַפְּרוֹת שֶׁהָיוּ בֶּסֶל, זִרְקָה אוֹתָם עַל מֶרֶן הָרֵב, וְיִצְאָה בְּכַעַס מִלִּשְׁכַּת הַדִּיוּנִים. "אַל תִּשְׁמִי לִבִּי", בִּקֵּשׁ הָרֵב מִבְּנֵי הַזֶּהוּ הַמְּמוּמִים. "הִיא קֶצֶת כּוֹעֶסֶת, וּבִצְדָק. הִגִּידוּ אֶת טַעֲמוֹתֵיכֶם", אָמַר הָרֵב כְּשֶׁהוּא מְנַקֵּה אֶת הַחֲלִיפָה שֶׁלוֹ מִשִּׁירֵי הַפְּרוֹת הָרְקוּבִים.

הבעל שרצה לתבע גירושין נסה להתחיל להרצות את טענותיו, אך המלים נעתקו לו מהפה. הוא נסה לומר משהו, ויצא לו משהו מגומגם. "לכו עכשו, בואו בפעם אחרת אם תרצו", אמר מרן הרב. מיותר לספר שבני הזוג הזה לא חזרו לעולם על רעיון האינולת של הגירושין...

כשיצאו בני הזוג, הוציא מרן הרב חליפה נקייה משקית שהביא אתו מביתו. המזכירה שהתחפשה לאשה הוציאה את המטפחת ונכנסה לחדר לבקש סליחה על כך שהיא מלאה את תפקידה בהדור רב. "אל תדאגי", אמר לה הרב. "זכית להיות שתפה בשלום בית! יהי רצון שתזכי לבנות בית נאמן בישראל", ברח הרב, ובדאי ברכתו מתקיימת.

אהבת הארץ

אהבתו הגדולה של הרב לארצנו הקדושה לא ידעה גבול. פעם שאלו אותו תלמידיו מהי השאלה הקשה ביותר מכל אלפי השאלות שנשאל? הרב ענה שהשאלה הקשה ביותר היתה כשנצרך לצאת לחוץ לארץ בפעם הראשונה לצורך העברת שעורי תורה, והיה לו מאד קשה להתיר לעצמו את הדבר.

כשתמחו התלמידים מה כל כך קשה בשאלה זו – הרי הדבר פשוט להתיר? ענה הרב: שמחמת אהבתו את הארץ היה לו קשה מאד להתיר לעצמו לעזב את הארץ.

כך נשמר הרב ממיץ ענבים לא מעשר

זהירותו של הרב בענייני כשרות היתה ידועה ומפורסמת. פעמים רבות ראו מקורביו בחוש, כיצד מן השמים מזהירים אותו, לבל יכשל. המעשה הבא ארע, כאשר הרב השתתף בסיוור באחד היקבים החשובים בארץ. באותו סיוור השתתפו רבנים חשובים רבים. כאשר הגיעה משלחת הרבנים אל היקב, קבל אותם רב היקב בברכה בפתח היקב, והגיש לפניהם מיץ ענבים טרי, מתוצרת היקב. הרבנים ברכו ושתו, אולם הרב נמנע מלשתות. חרף הפצרותיו של רב היקב, לא הגיש את המיץ אל פיו.

לאחר מכן נכנסו הרבנים אל היקב, ורב היקב החל להדריך אותם בין חדרי היקב, כשהוא מספר על נהלי הכשרות המהדרים של המקום.

שלוש שעות של סיור חלפו, כאשר לפתע נשמעה שאלתו של הרב: "והיכן מעשרים את היין?"

"את היין הננו מעשרים לאחר שהוא מכנס אל הבקבוקים!" השיב רב היקב. "והיכן נמצאים הבקבוקים המעשרים, והיכן נמצאים הבקבוקים הבלתי מעשרים?" שאל הרב שאלה נוספת.

רב היקב הצביע על שני משטחים גדולים, והפרידה ביניהם. "פאן נמצאים הבקבוקים המעשרים" אמר, "ובצד השני נמצאים הבקבוקים הלא מעשרים". "ומאיפה הבאת לנו מיץ ענבים לשתות בתחילת הבקור?" שאל הרב שאלה שלישית...

רב היקב נותר נטוע במקומו כהלום רעם. לפתע פתאום נזכר, כי מרב התרגשותו לקראת בקור הרבנים, נטל בטעות את הבקבוק ממשטח הבקבוקים הלא מעשרים. הרבנים נכשלו בשתיית מיץ טבלי!

"עתה אני מבין מדוע נמנע הרב אליהו מלשתות מן המיץ!" הרהר בכאב, ובעודו מנסה לעפל את טעותו, המשיך הרב בסויר, כאלו לא ארע דבר, על מנת לא להכלים את רב היקב...

כאשר הסתיים הבקור העז בנו של הרב ושאל: "אבא, הרגשת על המיץ ברוח הקדש, שהוא היה טבלי?"

"מה פתאום?" בטל הרב בענוה את הדברים, "פשוט מאוד, צריך זהירות בענייני הלכה. חכמינו אמרו, שאסור להשאיר בבית פרי או יין לא מעשר, כדי שלא להכשל בו. למה לעשר את היין רק כשהוא בבקבוקים?! למה לא לעשר אותו קדם?"

"מי שמשתהה מלעשר את היין, סופו שיכשל בו!" חתם הרב את דבריו.

"אני מחזיק! תוציא אותם!"

את הספור הבא ספר אחד ממפקדי הצבא הבכירים (תת אלוף אפי איתם), שנהג לעמד בקשר רצוף עם הרב, לעדכן אותו על מבצעים מסבכים, ולבקש את ברכתו ותפלתו.

המעשה הבא ארע כאשר אחד מהמפקדים ששירתו תחת המפקד הבכיר, נקלע למארב מחבלים בעמק לבנון.

באותה תקופה פעלו מחבלי החיזבאללה, ששרצו בלבנון, בשיטה ארסית ומתחכמת. הם היו מקיפים שטח בכמה מטעני חבלה רבי עצמה, ואת המטענים היו צובעים בצבעי הסוואה, כך שייראו כסלעים. לאחר מכן היו גוררים את חילי צה"ל לאזור שבין המוקשים, ואז היו מפעילים מרחוק את "קשת הליזר".

קשת הליזר היתה קרן ליזר שחברה בין המטענים בחבור אלחוטי. במצב כזה, אלו היה אחד מן החילים מנסה לחצות את הקו הדמיוני שבין המטענים, היה גורם בכך להפעלת כל המטענים, ולהריגתם של כל החילים.

באותו לילה נגורו החילים במרדף אחרי מחבלים לתוך זירת מטענים קטלנית כזו. חמשה עשר חילים היו שם, כאשר מפקדם זכה את מחבלי החיזבאללה, מפעילים את "קשת הליזר" מאחת הגבעות הסמוכות. הוא ידע, אם ינסה אחד מחיליו להתקדם או לסגת, ימותו כלם...

בלב רועד התקשר למפקדו הבכיר ודווח לו על כך. המפקד הבכיר לא השתהה. הוא מהר לחגי אל ביתו של הרב.

הרב הרים את השפופרת, והמפקד הבכיר ספר על המצב האים. "כבוד הרב! בכל רגע עלולים להרג חמשה עשר חילים!"

"המתן כמה רגעים" אמר הרב, ועזב את השפופרת. המפקד הבכיר הבין, כי הרב מעתיר בתפלה.

ולפתע נשמע קולו של הרב: "אני מחזיק! תוציא אותם! עכשו!" נשימתו של המפקד נעצרה למשמע ההוראה. אולם הוא התעשת לאתר. "חילים! צאו עכשו מזירת המטענים!" ירה למכשיר הקשר, "לסגת! עכשו! לסגת!" החילים, נאמנים להוראת מפקדם הבכיר, לא התמהמהו. הם נשאו רגליהם והחלו לרוץ כמטרפים.

ובינתיים האזינו קציני המודיעין לרשת הקשר של המחבלים. ברשת הקשר נשמעו מפקדי החיזבאללה צורחים על המחבל האחראי: "הפעל את המטענים! בוגד! הפעל אותם כבר!"

"אני לא מצליח! בחיי! אני לא מצליח!" נשמע קולו של המחבל, מבלבל ומגמגם. רגעים ספורים חלפו, ורק כאשר המפקד הבכיר דווח לרב כי אחרון החילים עזב את הזירה, החריד פיצוץ אדיר את כל האזור...

השגריר הסעודי וחטאו

המעשה הבא ארע במהלך טיסתו של הרב לונצואלה שבדרום אמריקה. במושב שלפני הרב ישבו השגריר הסעודי ביחד עם אשתו, ולפתע קלטו אֶזְנוֹ שֶׁל הרב שיחה מענינת ביניהם.

היה זה כאשר הדיילים הציעו לנוסעים ארוחה. הרב דחה, כמובן, את המזון והסתפק בשתיית מים שהביא עמו. אולם השגריר שלפניו סעד את לבו בבשר חזיר, האסור באכילה לפי הדת המוסלמית...

הרב, שהבין את השפה הערבית, שמע כיצד אשתו של השגריר מוכיחה אותו על שהאלקים רואה אותו, וכיצד השגריר מלגלג על דבריה. "אלקים מביט רק על מה שקורה בארץ, לא על מה שקורה במטוס..." אמר, ואכל את הבשר בהנאה.

כשהגיע המטוס לונצואלה, ירד הרב מן המטוס, כשהוא מעטף בגלימה. למרגלות המטוס המתנינו לו משלחת חשובה מנציגי הקהילה היהודית, ומנציגי השלטונות. ומשם המשיך הרב לאולם סמוך, שם התקיימה לכבודו קבלת פנים.

בקבלת הפנים השתתף גם השגריר המצרי, שהעריך וכבד את רבני ישראל. ובראותו את הרב, נגש אליו, נשק את ידו ובקש את ברכתו.

הרב ברכו בתנאי שישפיע על שלטונות ארצו שלא יתנכלו ליהודים, והשגריר הבטיח זאת בכל לב.

אך הנה, כאשר פנה השגריר המצרי לצאת, הבחין בו השגריר הסעודי, שהזדמן למקום.

"מה עשית?!" גער בו, "נשקת את ידו של הרב היהודי?! השפלת את כבודו של האסלאם! אלשין עליך בפני הקאדים!"

השגריר המצרי רעד כלו. הוא מהר אל הרב וספר על אינמו של השגריר הסעודי. למשמע הדברים עזב הרב את מקרבו ונגש בצעדים נמרצים אל השגריר הסעודי, כשהנוכחים מתבוננים בו במתח.

"האם מוכן אתה שאפרסם את דעתך, שאלקים אינו מביט על מה שנעשה במטוס?!" הטיח הרב בשגריר הסעודי בשפה הערבית.

השגריר כמעט ונתעלף. הוא הבין, כי הרב הבחין במעשיו במטוס, וכי אם יפרסם את תפריט סעודתו, יגרם לו נזק גדול...

הוא כרע על ברכיו והתחנן שהרב לא יפרסם את מעשיו. והרב הסכים, בתנאי שלא יהיו לפגע בשגריר המצרי.

למוֹתֵר לַצִּין, כִּי הִהֲבִטְחָה הַתְּקַבֵּלָה לְאַלְתֵּר...

"זְקוּק אֲנִי לְעוֹד חֲמֵשׁ שָׁנִים!"

בְּאוֹתוֹ יוֹם שָׁרְרָה הַתְּרַגְּשׁוֹת מְסִימֵת בִּישִׁיבַת "פּוֹרֵת יוֹסֵף".
שְׁנֵי אוֹרְחִים חֲשׁוּבִים הִגִּיעוּ לְבִקֵּר בִּישִׁיבָה. הָיוּ אֵלּוּ הַגָּאון רַבִּי סְלִימָאן דְּדוֹד שְׁשׁוֹן,
רֹאשׁ קְהֵלַת הַבְּבֵלִים בְּלוֹנְדוֹן, שֶׁעַל שְׁלֹחֲנוֹ הַתְּאֻחָדוּ תוֹרָה וְעֶשֶׂר. וְהַגְבִּיר הָעָשִׂיר
רַבִּי יִצְחָק שְׁלוֹם, רֹאשׁ קְהֵלַת הַחֲלָבִים בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית.
שְׁנֵיהֶם הִגִּיעוּ בְּמִטְרָה לְבִקֵּשׁ מִרְבִּי עֲזָרָא עֲטִיָּה, רֹאשׁ הַיִּשִּׁיבָה, שֶׁיִּבְחַר עִבּוּרָם
תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּעַלִּי שְׁעוֹר קוֹמָה, שֶׁיִּכְהֲנוּ פֶּאֶר כְּרַבְנֵי קְהֵלוֹת בְּאַרְצוֹתֵיהֶם.
רַבִּי עֲזָרָא יָשָׁב בְּחֻדְרוֹ וְשָׁלַח לְקָרָא לְאַבְרָהָם רַבִּי מִרְדְּכִי אֵלֵיהֶוּ. כֹּאֲשֶׁר נִכְנַס הָאֲבִירָה
הַצָּעִיר לְחֻדְרֵהוּ, קָם רֹאשׁ הַיִּשִּׁיבָה לְכַבּוֹד הָרַב וְאָמַר: "זֶהוּ חֲכָם מִרְדְּכִי אֵלֵיהֶוּ,
שֶׁהוּא אֶחָד הַתַּלְמִידִים הַמְּבַחֲרִים בְּיוֹתֵר בִּישִׁיבֵיתָנוּ!"
"הֵאֵם נִכְוִנִים דְּבָרֵי רֹאשׁ הַיִּשִּׁיבָה?" שָׁאַל הַגְבִּיר רַבִּי יִצְחָק שְׁלוֹם אֶת הָרַב, וְהָרַב
הִשִּׁיב בְּחֻכְמָה: "כִּי־צִד אֶפְשָׁר לְבִקֵּשׁ מִתַּלְמִיד לְאֲשֶׁר אֶת דְּבָרֵי רַבּוֹ?!"...
רֹאשׁ הַיִּשִּׁיבָה פָּתַח וְהִפְלִיג בְּשִׁבְחֵי שֶׁל הָרַב, וְהַגְבִּיר נֶאֱנַח: "כִּמָּה הַיִּיטִי רוּצָה
לְבַחֵן אוֹתָהּ, אוֹלָם אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ לְלַמֵּד..."
"כְּבוֹדוֹ יוֹכַל לְבַחֵן אוֹתִי גַם בְּעֶזְרַת הַסְּדוּר" הִצִּיעַ הָרַב. הָרַעִיּוֹן מָצָא חֵן בְּעֵינֵי
הַגְבִּיר. הוּא דִּפְדָּף בְּסֻדּוֹר שְׁלִפְנֵי, וּפָתַח בְּפִרְשַׁת הַקְּרִבּוֹת.
"כְּתוּב כָּאן, וְיִדְבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר!" אָמַר, "מִדּוּעַ פָּתַח הַכְּתוּב בְּדִבּוּר וְסִיִּם
בְּאַמִּירָה?!" הִקְשָׁה.
"דִּבּוּר הוּא לְשׁוֹן קִשָּׁה, וְאַמִּירָה הִיא לְשׁוֹן רִכָּה. וְכֹנֶנֶת הַכְּתוּב לְרִמָּז, שֶׁאִפְלוּ
כְּשֶׁדִּבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה קִשּׁוֹת, הִיטָה כֹנֶנֶתוֹ, שֶׁיִּמְסֹר אֶת הַדְּבָרִים לְיִשְׂרָאֵל בְּרִכּוֹת
וּבְנֻעִימוֹת..."
הָרַב הֶאָרִיךְ וְהִבִּיא רְאִיּוֹת וְדִגְמָאוֹת לְרַעִיּוֹן זֶה, וְהַשׁוֹמְעִים הִתְפַּעֲלוּ עַד מְאוּד.
אֲךֹ לְפִתְעָה הִבִּין הָרַב, כִּי כֹנֶנֶתָם שֶׁל הָאוֹרְחִים לְבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לִכְהֵן כָּרֵב בְּחוּץ לְאֶרֶץ.
וּבְאוֹתוֹ הִרְגַּע נִעְנָה וְאָמַר: "לֹא אוֹכֵל לְנִסֵּעַ עֲכָשׁוּ! זְקוּק אֲנִי לְעוֹד חֲמֵשׁ שָׁנִים, בְּהֵן
אֶעֱבֹר שׁוֹב עַל שְׁנֵי הַתַּלְמוּדִים, בְּבִלִּי וִירוּשָׁלַיִם, וְעַל אַרְבַּעַת חֻלְקֵי הַטּוֹר וְהַשְׁלָחַן
עֲרוּק!"

"במהלך השנתיים הללו, אבקש שתשלמו לי כגבה המשכרת שאני מקבל על הוראה בתלמוד תורה, במשך שבעים ליום. ורק לאחר מכן, אשקל אם להגיע אליכם" אמר.

האורחים, שעמדו על גדלותו של הרב, הפצירו ובקשו, התחננו והבטיחו משכרת כפולה ומכפלת כרב קהלה. אך הרב עמד איתן על דעתו: "איני זז ממקום תורה!" ומכיון שעמד ראש הישיבה על רצונו העז, בקש שיניחו לו ויקחו תלמיד אחר...

מדוע סרב הרב להתישב על הכסא?

פעמים רבות, בהתדמיות שונות, נראה היה בחוש, כיצד זהירותו של הרב שלא להכשל בהלכה, זכתה לאשור מן השמים...

המעשה הבא ארע במהלך בקורו של הרב ברוסיה הרחוקה. הרב, שכהן כרב הראשי לישראל, נסע על מנת להשתתף שם בטקס גדול ומכבד שנערך מטעם השלטונות לכבודו של הקהלה היהודית.

כאשר נכנס הרב לאולם הכנסים, כבר ישבו הנוכחים במקומותיהם. בשלחן הכבוד ישבו רבני הקהלה, ואורחים חשובים נוספים.

הרב צעד לעבר מקומו, והביט בכסא שלפניו. הכסא היה רחב ומרפד, אך הרב לא התישב עליו. במחו צפה תשובה של אחד מרבני רוסיה, באחד מספרי השו"תים, שם כתב, כי רבני רוסיה היו נזהרים שלא לנסע עם עגלונים גויים, משום שהעגלונים הגויים היו מכינים את מושבי העגלות משעטנז, צמר ופשתים יחדיו...

באותה תשובה, זכר הרב, היה כתוב גם, כי בנסיעותיהם ברכבות, היו נזהרים רבני רוסיה שלא לשבת במחלקה הראשונה המרווחת, שם היו כסאות מרפדים, אלא במחלקה השלישית הצפופה, שם היו כסאות מעץ וללא רפוד, כדי להנצל מחשש שעטנז.

הרב חשש, כי גם הכסא הזה, המגש לפניו, נגוע בשעטנז...

"מדוע הרב אינו יושב?" תמיהו כמה מן הנוכחים, "יש בעיה כל שהיא?"

הרב לא ענה. הוא נותר לעמד על מקומו בשתיקה.

ולפתע התקרב למקום, האחראי על כללי הטקס, גוי רוסי מגשם לבוש בקפידה ואזניה תקועה באזנו.

"מדוע הרבין אינו מתישב? האם הוא חושש שהכפסא אינו חזק מספיק?" ובטרם היה ספק בידי הרב לענות לשאלה באמצעות המתרגמן, המשיך האחראי בדבריו: "אנו, ברוסיה, מחזקים את קצוות הרפוד של הכסאות שלנו בפשתן שזור בצמר, וזה מעניק יציבות וחסן לרפוד כלו!"

"מך חששתי!" נענה הרב, ובפנותו אל הרבנים היושבים אמר: "עליכם לקום מיד! הכסאות שאתם יושבים עליהם – נגועים בשעטנז!"

וכך נעמדו כל הנוכחים, והמתינו בסבלנות, עד שהובאו עבורם כסאות ללא רפוד...

מה בקש הרב לומר ממטת חליו?

שעת לילה מאחרת של ליל שבת קדש. לצד מטתו של הרב, בחדרו שבבית החולים "שערי צדק", נצבו חתנו ועוזרו.

היתה זו מחלתו האחרונה של הרב, ממנה לא קם. הרב היה מחבר למכונת הנשמה, ולא יכול היה לדבר. אולם ראשו היה שקוע לגמרי בדברי תורה. בימות החל, כאשר היה הרב מבקש לומר דבר מה, היה רושם אותו על פתק. אולם בשבת, נאלץ היה להסתפק בסימוני הידים.

למותר לציין, כי הרב השתדל למעט בבקשות מסובכין, למרות שהללו היו מוכנים ומזמנים לעשות הכל עבורו.

באותו ליל שבת, אודותיו נסוב ספורנו, הבחינו מקרבו של הרב, כי הרב אינו רגוע. הוא נסה לסמן ולרמז להם שוב ושוב דבר מה, בעזרת תנועות ידיו.

הנוכחים נסו להבין מה הרב רוצה, אולם ללא הצלחה.

באותה שעה שהה רופא בכיר בחדרו של הרב. מקרבו של הרב הסבו את תשומת לבו לרצונו של הרב, ובקשו ממנו לסייע בענין.

הרופא בדק את המדדים וערך חשובים שונים, ולבסוף פנה אל הרב בראת כבוד ואמר: "כבוד הרב, יש אפשרות לנתק את מכונת ההנשמה למשך זמן קצר, של כעשרים שניות. לקראת נתוק קצר זה, נחזק את תפקודן של הראות. אולם בכל מקרה, לא נוכל להמשיך את הנתוק ליותר מעשרים שניות. על הרב להתרכז ולהכין משפט קצר, של עשר מלים, אותו יוכל לומר בזמן שיהיה מנתק מן המכונה."

הרב הנהן בראשו לאות כי הוא מוכן, והרופא עשה מה שעשה ונתק את מכונת ההנשמה.

הנוכחים הטו את אָזנם, לשמע מה בפי הרב. והרב אמר במהירות: "פִּתְחִי תשובה, יורה דעה, סימן שמ"א! הכהן צריך לבדוק את ההלכה!"...

חתנו של הרב רץ לבית הכנסת של בית החולים, הביא את הספר ופִּתַּח היכן שבקש הרב.

לתדהמתו לא היה גבול. באותו מקור החמיר ה"פִּתְחִי תשובה" בגדר הלכתי בדיון טמאת כהנים...

דמעות עלו בעיניו. הוא הבין, כי הרב דואג לך שְׁעוֹזְרוֹ, הכהן, לא יטמא לו בטמאת מת, אם יעֲזֹב את העולם.

"רבנו של עולם" הרהר, "ראה נא במה נתונים מעיניו של אבינו הגדול על מטת חליו, בחמרות ה'פִּתְחִי תשובה' לגבי טמאת כהנים"...

לברח מן הכבוד

דרכו של הרב הייתה לברח מן הכבוד כמפני אש. גם כאשר הגיע למקום בו בקשו לכבדו, היה משתדל להתרחק מן הכבוד.

המעשה הבא ארע, כאשר הרב הגיע לאולם שמחות, על מנת להשתתף בחתנת בנו של אחד ממקורביו.

כאשר נכנס הרב לאולם, כבר העמדה החפה במקומה, והחתן והכלה כבר עמדו נרגשים תחתיה.

הרב ידע כי ראש הישיבה בה לומד הבחור, אמור לסדר את הקדושין, ולפיקח נעמד בצד החפה, מכבד בנוכחותו את המעמד.

אולם לפתע קלטו עיניו כי ראש הישיבה מסרב לסדר את הקדושין. הוא הבחין בראש הישיבה כשהוא לוחש למנחה: "אינני מסגל לסדר חפה וקדושין, אם הראשון לציון בכבודו ובעצמו נמצא כאן!"

הרב לא השתהה. הוא נגש אל המנחה, נטל מידיו את המיקרופון, והכריז בקול רם: "בסדר חפה וקדושין מכבד ראש הישיבה! בכבוד!"

ובפנותו אל ראש הישיבה הנבון, לחש: "כך צריך להיות! הבחורים צריכים לדעת, שסדר חפה וקדושין מסור לראש הישיבה, שאצלו למדו ומפיו קבלו תורה!"...

מעשה דומה ארע, כאשר הרב הגיע לברית מילה, על מנת לשמש כסנדק, לבקשתו של אבי הבן.

הרב הגיע למקום כשהוא מלווה בד"ר הגאון רבי אליהו אברג'ל, ומכיון שהברית נערכה באולם סמוך לבית הכנסת של הרב, ובסמוך לשעת התפלה, לא פשט הרב את טליתו מעליו אלא נותר מעטף בה.

אך מיד כשנכנס אל האולם, פנה הרב למלווה ואמר לו: "רבי אליהו, רואה אני שהסבא של התינוק חפץ בסנדקאות! בשום פנים ואפן לא אשביט את שמחתו!" הרב נגש למרכז האולם, והכריז בקול: "הריני גוזר, שהסבא של התינוק יהיה הסנדק, ואני אמר את הברכות!"

הברית התקיימה לפי הוראתו של הרב, ובצאתם אמר הרב לרב אברג'ל: "רבי אליהו, ראית? ראית איך פניו של הסבא הוארו, כאשר הכרזתי שהוא ישמש כסנדק?"...

"אתה אליהו הנביא?"

פעם, בתקופה בה כהן הרב כד"ר בירושלים, בקר בביתו אחד מתושבי הדרום. למראוהו עלה רעיון בלבה של הרבנית. "הרב, אולי נסע אתו לנתיבות, לבקר את הבבא סאלי, ונחזר באוטובוס?"

הרבנית בדקה ומצאה, כי אם יעלו על אוטובוס שיוצא בשעה שמונה בערב מנתיבות לרמלה, יספיקו את האוטובוס שיוצא מרמלה לירושלים בשעה אחת עשרה בלילה.

ואכן, באותו היום בקרו הרב והרבנית בביתו של הבבא סאלי. הרב הסתגר עם הבבא סאלי במשך כמה שעות בחדרו, ולאחר מכן שבר הבבא סאלי תענית שהיה שרוי בה במשך שבוע. "הגזרה על עם ישראל התבטלה!" אמר, "עכשו נאכל יחד עם האורחים שלנו"...

בשעה שבע וחצי סמנה הרבנית לבעלה, כי עליהם לעלות על האוטובוס בדרך לירושלים. אולם הבבא סאלי, שישב במרחק מהרבנית, קאלו שמע את דבריה. הוא התכופף אל הרב ואמר לו: "תגיד לרבנית לא לדאג! אתם תגיעו לירושלים בזמן!"

בְּשֶׁעָה שְׁמוֹנָה וְחָצִי בָּרְכוּ הַבָּבָא סָאֲלִי וְהָרַב בְּרַפְתַּת הַמְּזוֹן, וְהָרַב וְהָרַבְנִית יֵצְאוּ לְרַמְלָה. "אֲנִי נָגִיעַ לְרַמְלָה בְּשֶׁעָה אַחַת עֶשְׂרֵה וְחָצִי, חָצִי שָׁעָה אַחֲרֵי שֶׁהָאוֹטוֹבוֹס הֵאָחֲרוֹן יוֹצֵא לִירוּשָׁלַיִם..." אָמְרָה הָרַבְנִית.

"לֹא נוֹרָא" אָמַר הָרַב, "נִתְקַדֵּם לָכוּן יְרוּשָׁלַיִם".

וְאָכֵן, בְּשֶׁעָה אַחַת עֶשְׂרֵה וְחָצִי הִגִּיעוּ הָרַב וְהָרַבְנִית לְרַמְלָה. "בּוֹאִי וְנִרְאֶה מָה עִם הָאוֹטוֹבוֹס שֶׁהִיא צָרִיךְ לְצֹאת לִירוּשָׁלַיִם בְּשֶׁעָה אַחַת עֶשְׂרֵה" אָמַר הָרַב.

"מָה הַטַּעַם בָּכָה?" שָׁאַלָה הָרַבְנִית. "בְּכָל זֹאת, בּוֹאִי וְנִבְדֹּק" אָמַר הָרַב.

וְהִנֵּה, בְּהִגִּיעָם לַתַּחֲנָה, הַבְּחִינוּ הָרַב וְהָרַבְנִית בְּאוֹטוֹבוֹס לִירוּשָׁלַיִם, כִּשְׁהוּא מְלֹא בְנוֹסְעִים.

"אֶפְשָׁר לַעֲלוֹת?" שָׁאַל הָרַב.

"בְּשִׁבִּיל מָה?!" רָטַן הַנָּהָג, "גַּם כָּכָה הָאוֹטוֹבוֹס לֹא מִנִּיעַ!"

"וּמָה עוֹשִׂים כָּאֵן כָּל הַבְּנוֹסְעִים?" שָׁאַל הָרַב.

"הֵם כָּבֵר שְׁלֹמוֹ! אֲבָל לָךְ לֹא כְּדָאי לַעֲלוֹת וּלְשֹׁלֵם, הָאוֹטוֹבוֹס תִּקְוֶעַ!" אָמַר הַנָּהָג.

"אֲנַחְנוּ כְּמוֹ כָּלֵם!" אָמַר הָרַב. הוּא עָלָה עִם הָרַבְנִית לְאוֹטוֹבוֹס, שָׁלֵם וְהִתְיַשֵּׁב בַּכֶּסֶא.

"תִּנָּסֶה לְהִנִּיעַ!" אָמַר לַנָּהָג.

מִתּוֹךְ יְאוּשׁ עָשָׂה הַנָּהָג כְּדִבְרֵיו, וְרָאָה זֶה פָּלָא. הַמְּנוּעַ הִשְׁתַּעַל וְהִרְכָּב הִתְנִיעַ.

"אַתָּה אֵלֶיהוּ הַנְּבִיא?!" פָּקַח הַנָּהָג אֶת עֵינָיו בְּתִדְהֶמָּה מְהוּלָה בַּחֲשָׁד.

"לֹא!" הִשִּׁיב הָרַב בְּחִירוֹ, "אֲנִי אֵלֶיהוּ מְרַדְכִי..."

מִרְדְּכִי אֵלֶיהוּ הַשֵּׁנִי

בְּיוֹם שֶׁמֶרְן הָרַב אֵלֶיהוּ זצ"ל הִפְסִיק אֶת כְּהוֹנוֹתוֹ כְּרַב רֹאשִׁי לְיִשְׂרָאֵל, הוּא עָשָׂה מַסִּיבַת הוּדִיָּה, "יוֹם טוֹב הִיָּה עוֹשֶׂה לְאוֹהֲבָיו בְּצֹאתוֹ בְּשֹׁלֹם אֶת הַקּוֹדֶשׁ", כְּמוֹ כֵּהֵן גָּדוֹל שֶׁעוֹשֶׂה מַסִּיבָה שִׁיּוּצָא מִקּוֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים.

בְּאוֹתוֹ מַעֲמַד סִיפְרוֹ הָרַבָּה שְׁבָחִים עַל מֶרְן הָרַב, וְהוּא הִיָּה כָּל הַזְּמַן מַחִיֵּךְ.

אַחֲרֵי שֶׁבִּירְכוּ כָּל הַמְּבָרְכִים, מֶרְן הָרַב סִיפֵר סִיפּוֹר: אַתֶּם יוֹדְעִים שִׁישׁ כְּאַלְהָה שְׁקוֹרָאִים לִי "מִרְדְּכִי אֵלֶיהוּ" וְיֵשׁ קוֹרָאִים לִי בִשֵּׁם "מִרְדְּכִי בֶן אֵלֶיהוּ". בְּסִפְרֵי הַטַּלְפוֹנִים אֲנִי מוֹפִיעַ בִּשְׁם הַשֵּׁנִי, אֲבָל בְּיוֹם יוֹם כּוֹלֵם קוֹרָאִים לִי בִשְׁם הָרִאשׁוֹן.

יֵשׁ יְהוּדִי שְׁעוֹבֵד בְּבֵית דְּפוֹס בִּירוּשָׁלַיִם שְׁקוֹרָאִים לוֹ מִרְדְּכִי אֵלֶיהוּ. כְּשֶׁאֲנִשִּׁים פּוֹתָחִים אֶת סִפְרֵי הַטַּלְפוֹנִים הֵם מוֹצֵאִים אוֹתוֹ, וּפְעַם אַחַת פָּגַשְׁתִּי אוֹתוֹ וְהוּא סִיפֵר

לי שיש לו חיים מאוד קשים. אנשים מתקשרים אליו ושואלים שאלות, והוא אומר להם: "אני לא רב, אני רק אדם פשוט". והם אומרים לו: "אנחנו יודעים שכבודו עניו, בבקשה תענה לנו על השאלה". והדפס הזה מסביר להם שהוא באמת לא הרב, ולוקח להם זמן להבין את זה. אמר לו מרן הרב: אם כן, תעשה לעצמך מספר חסוי. "חס ושלום!" ענה אותו יהודי, "אני בסופו של דבר נותן להם את המספר שלך, וזו זכות גדולה בשבילי לעזור לאנשים לקבל תשובה הלכתית מסודרת". סיים מרן הרב: כשאתם סיפרתם את כל השבחים אמרתי בליבי, הרי אני יודע שהשבחים שאמרתם הם מוגזמים. חשבת בליבי, למה לי להעיר לכם, בוודאי אתם מתכוונים על מרדכי אליהו השני...

במסיבת חומש

סיפר הרב שמואל כץ:

למעלה מעשרים שנה זכינו שתלמידי כיתה א' של בית ספרנו קיבלו את הסיפור או את החומש מידיו של מרן הרב, בטקס מרגש ורב רושם. שנה אחת הגענו ל"היכל שלמה", בית הרבנות הראשית, בזמן שנקבע לנו. התלמידים והוריהם נכנסו נרגשים לבית הכנסת שבמקום, והמתינו לרב. אני עליתי לקומה השלישית, ללשכת הרב, כדי להודיע לראש הלשכה שהגענו, ואנו מוכנים לקבל את פניו של הרב. בהגיעי ללשכה חשכו עיני: במקום המתינו רבנים רבים, רבני ערים, ראשי ישיבות ועוד, שבאו לשאול ולהתייעץ עם הרב. תהיתי בליבי מה לעשות; ברור שמרן הרב יקבל את כל הרבנים ורק אחר כך הוא ירד אלינו, אך זה ייקח זמן רב והילדים הקטנים לא יחזיקו מעמד. מה יהיה?... הודעתי על בואנו לראש הלשכה, ובייאושי התכוונתי לרדת, אך לפתע ראש הלשכה יצא והודיע לי: "מרן הרב מיד יורד אליכם!". הייתי מופתע ומאושר. רצתי וירדתי במדרגות, ומרן הרב ירד במעלית. כמובן, הילדים וההורים קיבלו את פניו בהתרגשות רבה בעמידה ובשירת "שאו שערים". רבים הצליחו לנשק את ידו.

מִן הָרֵב הַתִּיִּשֵׁב בַּמָּקוֹם שֶׁהִכְנֵתִי לוֹ. עֲלִיתִי לְבִימָה וְהוֹדַעְתִּי לְהוֹרִים וּלְתַלְמִידִים, שֶׁהִפְעַם לֹא אֶפְתַּח אֶת הַטֶּקֶס בְּבִרְכָּה וּבְדַבְרֵי תוֹרָה שְׁלִי, אֲלֵא אֶזְמִין מִיד אֶת מִן הָרֵב כִּי הוּא מְאֹד מְמָהָר, כְּפִי שֶׁרָאִיתִי בְּמוֹ עֵינִי, שֶׁרַבְנִים רַבִּים מִמְּתִינִים לוֹ. תְּגוּבַת הָרֵב הִיטָה מִיִּדִּית: "מִי אָמַר לָךְ שֶׁאֲנִי מִמְּהָר?" וְהוֹסִיף: "דַּבֵּר אֵתָּה!"...

אַחֲרֵי שֶׁסִּימַתִּי לְדַבֵּר, עָלָה מִן הָרֵב וּבִירַךְ אֶת הַתַּלְמִידִים. הוּא תִּבֵּל אֶת דְּבָרָיו בְּמַדְרָשִׁים וּבִסְפֻּרוֹת שֶׁרִיתְקוּ אֶת הַתַּלְמִידִים וְגַם אֶת הוֹרֵיהֶם, וּבִיקֵשׁ מֵהֶם לֹא לִגְנוֹז אֶת הַסִּידוֹר אוֹ אֶת הַחוּמֵשׁ גַּם אִם הוּא יִתְבַּלֵּה, אֲלֵא לְשׁוּמְרוֹ כְּדִי לְהִרְאוֹתוֹ לְנֹכְדִים.

אַחֲרֵי סִיּוּם דְּבָרָיו רָצִינוּ לְהַתְחִיל בַּחֲלֻקַּת הַחוּמֵשִׁים. שׁוּב הַתְנַצַּלְתִּי בְּפָנֵי הַתַּלְמִידִים וְהוֹרִים, שֶׁהִפְעַם עָלִינוּ לְהַזְדַּרֵּז, וּשְׁחֲלֻקַּת הַחוּמֵשׁ מִיִּד הָרֵב וְהַצִּלּוּמִים יִתְנַהֲלוּ בְּמַהֲרָה יִתִּירָה, כִּי מִן הָרֵב מְמָהָר לְשׁוּב לְלִשְׁכָּתוֹ. שׁוּב תְּגוּבַתוֹ הִיטָה: "מִי אָמַר לָךְ שֶׁאֲנִי מִמְּהָר?"...

הַחֲלֻקָּה הַתְנַהֲלָה בְּנִיחוּתָא כִּאִילוֹ לְמִן הָרֵב יֵשׁ אֶת כָּל הַזְמַן שֶׁבְּעוֹלָם. הוּא הִגִּישׁ בְּסִבְלֻנוֹת אֶת הַחוּמֵשׁ לְכָל תַּלְמִיד, בִּיקֵשׁ מִמֶּנּוּ שִׁנְשֵׁק אוֹתוֹ, הִנִּיחַ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁוֹ וּבִירַךְ אוֹתוֹ, לַחֵץ אֶת יָדוֹ, וְאַחֲרַיִם כֵּךְ הִמְתִּין בְּסִבְלֻנוֹת רַבָּה עַד שֶׁכָּל תַּלְמִיד וְתַלְמִיד הַצֵּטֶלֶם אִיתוֹ לְמַזְכָּרָת...

הַכִּינוּ אֶת הַפְּנִסִּים...

מִסְפָּר הָרֵב שֶׁמוֹאֵל אֵלָיו שְׁלִיט"א, רַבָּה הָרָאשִׁי שֶׁל צֶפֶת: הַנְקִיּוֹת שֶׁל מִן הָרֵב זִצ"ל הִיטָה גַם בְּדַבְרִים הַגְדוּלִּים וְגַם בְּדַבְרִים הַקְטָנִים בְּיוֹתֵר.

כִּשְׁהִיִּיתִי יֶלֶד וְהִיָּה מו"ר אַבָּא לֹקֵחַ אוֹתִי וְאֶת אַחִי לְסִלִּיחוֹת, הִיָּה מְכִין אוֹתָנוּ לִילָה קוֹדֵם לֵכֵן לְהַכִּין פְּנִסִּים וְכַדּוֹ, כְּדִי שֶׁנִּתְרַגֵּל לְמַחֲשָׁבָה שֶׁל הַסִּלִּיחוֹת כְּבָר לְפָנֵי הַשִּׁינָה.

וְכֵן בְּבֹקֶר הַיּוֹם קָמִים בְּאַשְׁמוּרַת הַבּוֹקֶר בֵּיתֵר קָלוֹת.

כִּשְׁהִיִּינוּ קָמִים הִיָּה מַעִיר אוֹתָנוּ בְּלַחֵשׁ כְּדִי שֶׁאֲמַא לֹא תִתְעוֹרֵר וְלֹא יִהְיֶה גִזֵּל שִׁינָה חֲלִילָה וְיֵצֵא שְׁכָרְנוּ בְּהַפְסְדָנוּ.

כֵּךְ הִיטָה כָּל הַדֶּרֶךְ אֶל הַסִּלִּיחוֹת בְּלַחֵשׁ גְּמוּר, לֹא לְטְרוֹק אֶת הַדֶּלֶת שֶׁל הַבַּיִת שֶׁלֹּא יִתְעוֹרְרוּ הַשִּׁכְנִים. וְלֹא לְדַבֵּר בְּקוֹל בַּחֲדָר הַמְּדֻרָּגוֹת שֶׁלֹּא לְהַפְרִיעַ אֶת

מנוחתם. וכך כל הדרך לבית הכנסת, הכל כדי להיזהר מגזל שינה, שלא ניתן להשיבו.

איך נרגיע את הרבנית?

לרבנית שתחיה היו הריונות קשים. רוב ההריון היא היתה בשמירת הריון וכמעט שהיה אסור לה לקום מהמיטה. באחד ההריונות, הרבנית היתה מאושפזת בבית החולים והבנים הגדולים נשארו עם מו"ר אבא זצ"ל.

היה זה בחורף, והילדים הצטננו וחלו. מרן הרב לא רצה לספר זאת לרבנית, מחשש שתקום ממיטתה ותרוץ לטפל בילדים החולים. אולם, אחת השכנות שהלכה לבקר את הרבנית סיפרה לה בתמימות שילדיה בבית עם חום. הרבנית דאגה מאוד, וכשמרן הרב הגיע לבקר דרשה ממנו שיחזיר אותה לבית.

מרן הרב ידע שמסוכן מאוד שהיא תקום ממיטתה וניסה להניא ולשכנעה שהילדים מרגישים טוב. אך הרבנית לא השתכנעה ורצתה לראות את הילדים. לבסוף, הציע מרן הרב לרבנית שהוא יביא אליה לבית החולים את הילדים, וכך תוכל לראות שהם מרגישים טוב.

מרן הרב חזר לבית, הזמין מונית והעלה עליה את הילדים. כשהגיעו לבית החולים, ביקש מרן הרב מנהג המונית שיחנה מול חלון חדרה של הרבנית. לילדים אמר שיישארו במונית, וכשיראו את חלון החדר נפתח – ינופפו שלום מחלון המונית.

מרן הרב עלה לחדרה של הרבנית, וכשהרבנית ראתה אותו עולה ללא הילדים אמרה לו: "ידעתי שהילדים חולים! השארת אותם בבית כיון שלא רצית שאראה אותם". מרן הרב אמר לה שהוא כן הביא אותם והם נמצאים במונית שעומדת מול החלון, אולם כיון שמאוד קר בחוץ הוא חושש שאם הוא יוציא את הילדים מהמונית הם יצטננו...

מרן הרב פתח את חלון החדר והילדים במונית התחילו מנופפים בידיהם לאמא. כשהרבנית ראתה את הילדים שמחים ו"בריאים", נרגעה והסכימה להישאר בבית החולים.

כשהרב סיים לספר לי את הסיפור הזה הוא שאל אותי, האם לדעתי צריכה השכנה, שסיפרה לרבנית על מחלת הילדים, לשלם לו את המונית?

יחס הרב לכסף

מספר הרב שמואל זעפרני:

כשנסעתי עם מרן הרב לאחת מארצות הגולה, הזמין אותי יהודי עשיר לארוחת בוקר. למעשה, 'משתה' יהיה תיאור מדויק יותר של הארוחה. רבים הוזמנו לארוחה שהתקיימה בגן המפואר שבחצר ביתו, בית אבן יפהפה בן ארבע קומות. רוב המוזמנים ישבו בגן, אך המכובדים ישבו בסלון שבתוך הבית. התיישבנו לשולחן ליד בעל הבית, בינות שאר הנוכחים לובשי החליפות.

המשרתים חגו סביב, נכונים למלא כל בקשה, לעשות כרצון איש ואיש, ומוזיקה משמחת התנגנה ברקע.

ברגע מסוים מרן הרב שם לב שבעל הבית עצוב ושאל אותי: "תגיד לי, מה קורה לך? מדוע פניו נפולות? נא שאל אותו". פניתי לבעל הבית: "סלח לי שאני אומר לך, אבל אתה מכבד את הרב בסעודה כה מפוארת, איך זה שאינך שמח? הרב מרגיש לא נוח בכך".

הוא השיב: "נכון, אני עצוב. אבל לא נעים לי לספר מדוע".

"ספר", הפצתי בו, "מה יש בכך שתספר? הן אמרו 'דאגה בלב איש ישחנה'". לבסוף הוא ניאות: "בני", כך אמר, "נמצא כעת בקומה הרביעית של הבית ו...". הוא היסס, אך המשיך: "...בעוד חודשיים הוא עתיד להתחתן עם גויה". עם המילים פרצו ממנו גם הדמעות. "מה שווה כל עושרי? מה שווה כל הכסף שיש בידי?", זעק בבכי, והוסיף: "הבאתי מהארץ כל כך הרבה רבנים כדי שישכנעו אותו לוותר, אבל הוא בשלו, לא השתכנע". הוא סיים באנחה מעומק הלב: "אני חושש ומתבייש אם הוא ירד והרב יראה אותו".

סיפרתי את דבריו לרב. מרן הרב הקשיב ולבסוף אמר: "שאל אותו, האם אוכל לעלות ולשוחח עם הבן?". "הרב מוכן לעלות?", התפלא בעל הבית, כשבקולו נשמע זיק שמחה.

עלינו לקומה הרביעית, והרב ביקש להיות עם הבן ביחידות. חצי שעה שוחח עמו מרן הרב, ולאחר מכן יצא הבחור מהחדר דומע. הוא ניגש לאביו, חיבק אותו והכריז: "אבא, אני לא מתחתן". בבת אחת מצב רוחו של האב השתנה לגמרי. העצב הפך לשמחה, הבכי הפך לחיוך.

בסיום הסעודה לקח אותנו המארח לחדר העבודה שלו. ישבנו סביב שולחן; המארח בצד אחד, מרן הרב ואני ממולו. הוא הסתכל בנו ושתק. ההתרגשות

ניכרה בפניו. לפתע הוא קטע את השתיקה ואמר: "סלחו לי, רק שנייה", ויצא את החדר. אחרי רגע חזר עם צ'ק ביד; צ'ק שעליו רשום סכום עתק, לפקודת הרב. מרן הרב הסתכל ושאל: "מה זה?".

"אם אני יודע לקרוא", אמרתי, "זה... סכום עתק", ונקבתי בסכום.

"תחזיר לו את זה", אמר לי מרן הרב בפסקנות.

"אבל הרב, הוא ייפגע..." ניסיתי, אך הרב שנה: "תחזיר לו מיד".

קירבתי את הצ'ק למארח: "הרב ביקש שתיקח את הצ'ק בחזרה", ומרן הרב הסביר: "אם אחזיק צ'ק זה בכיס, מהיהודי הזה, ותהיה בעיה כלשהי עם הבן והוא יבוא אלי להתייעצות, תהיה לי בעיה. איך אוכל להנחות אותו בצורה אמיתית כשאני יודע שאני מקבל ממנו כסף? החזר לו את הצ'ק!".

המארח לא האמין. הוא לקח אותי הצידה ואמר: "שמע, באו הנה כבר כמה רבנים, חכמים חשובים. מאות אלפי דולרים הוצאתי על הטיסות שלהם ועל שכר העבודה והטרחתה כדי לשכנע את הבן... והרב לא רוצה לקחת?".

לימוד תורה תחת אש

סיפר הרה"ג משה צדקה, ראש ישיבת "פורת יוסף" (בן דודו של מרן הרב זצוק"ל):

היינו צעירים כשהיתה מלחמת העצמאות. ישבנו במקלטים ופחדנו, הערבים היו ידועים ברשעותם ובכל מקום שהיה ביכולתם הם טבחו בנשים ובילדים באכזריות גדולה. כך היה בחברון, כך בצפת, כך בכל מקום שבו הם היו יכולים לרצוח ולבזוז. כולם זכרו את מאורעות תרפ"ט והיינו בפחד גדול, כולם חששו.

במצב הזה לאף אחד לא היתה סבלנות ללמוד תורה במקלט. אם היו בכל זאת לומדים, זה היה מעט. בכל רגע היינו מרימים את הראש לשמוע מה קרה. לא היינו מרוכזים. כך כולם נהגו חוץ מחכם מרדכי אליהו, שהיה צעיר באותם ימים. הוא היה יושב בפינה שלו ולומד תורה בהתמדה, כאילו לא קורה דבר. לומד בלי הפסקה, ומבלי להרים את הראש. לומד בעיון עמוק ובלי להתערב בכל המהומה שהיתה סביבו במקלט.

כשחכם מרדכי ראה אותי עומד ומתבונן בו הוא האיר לי פנים ואמר לי: "בוא ונלמד ביחד". וכך למדנו הלכות ברכות בעיון גדול. עד היום אני זוכר את הלכות ברכות שלמדנו שם בשעה נוראה זו.

גיבור כארי

מספר ר' יוסי אליטוב:

שתיים וחצי לפנות בוקר. מרן הרב זצ"ל מתעורר בחדרו שבטיפול נמרץ בבית החולים 'שערי צדק'. מצבו קשה והכאבים עזים הוא סובל כבר חודשים ארוכים. מבעד למכשירים המלפפים את קלסתרו האצילי הוא מברר: "מה השעה?" ואחר כך ישאל: "מתי הנץ?". הנץ החמה מנצח את המורפיום. "הנץ בחמש וארבעים", עונה המקורב. "תעירו אותי שעה וחצי לפני כן", מבקש מרן הרב, כמו מתחנן על נפשו.

"אבל הרב צריך לנוח, מספיק שעה", התחנן רבי חיים סויסה, המשמש הנאמן, על נפשו. של מרן הרב.

"לא. שעה וחצי. שעה זה מעט מדי. יש תיקון חצות ולהתכונן לתפילה, כתוב להתגבר כארי", לוחש האריה בהתאמצות.

אך הרב סויסה מתעקש: "אריה שהיה עובר את מה שהרב עובר ועוד תחת מורפיום, היה ישן שבוע שלם", אמר. מבעד למסכת החמץ הנודניקית נשמע חיוך של לוחם. "בשביל זה נאמר 'כארי' ולא אריה ממש. צריך להתגבר יותר מאריה", אומר מרן הרב ונרדם לעוד כשלושים דקות. אחריהן הוא שוב יקיץ, ישאל מה השעה ויבקש שוב להעיר אותו שעה וחצי לפני הנץ...

זוכר כל אתרוג

סיפר הרב אליעזר מלמד שליט"א :

בימים הסמוכים לסוכות היו מגיעים בני הישיבה ועוד המוני אנשים לשאול את מרן הרב זצ"ל על כשרות ארבעת המינים, ולעיתים היו אנשים מביאים ארגז שלם של אתרוגים עבור כל חבריהם או בני קהילתם, ובמשך שעות רבות בכל יום היה מרן הרב רואה בסבלנות ובזריזות קרוב לאלף אתרוגים ועוד לולבים והדסים רבים. רוב האתרוגים היו מגיעים באמצעות סוחרים שהיו באים לחצר 'מרכז הרב' כדי למכור לבני הישיבה ומקורביה, ואני, שעסקתי קצת בהלכות ארבעת המינים, ייעצתי לפעמים לחברים בבחירתם.

פעם חזר אחד החברים מבית מרן הרב אליהו והראה לי אתרוג נאה שהרב פסל מפני שסבר שהפיטם שלו חסר. הייתי אז כבן 19 ותמהתי קצת על הפסק כי היה

נראה לי שאתרוג זה הוא מן הסוג שפיטמתו נופלת מאליה אלא שבאתרוג זה חלק קטנטן מהפיטם שאמור היה ליפול עוד נשאר רפוי אבל אין זה צריך לעכב. חשבתי בליבי שאולי החבר לא הבין את פסק הרב ואולי מרן הרב התבונן במהירות ולא שם לב שזהו פיטם שאמור ליפול.

למחרת לקחתי את האתרוג, צירפתי אותו לארגז שלקח חבר אחר וביקשתי שישאל עליו את מרן הרב זצ"ל. לא סיפרתי לו שאתרוג זה כבר היה אצל מרן הרב כי לא העליתי בדעתי כי לאחר שראה כל כך הרבה אתרוגים, מרן הרב יזכור שכבר ראה את האתרוג הזה, ולכן חשבתי שישקול מחדש את תשובתו.

אולם החבר חזר ואמר שהוא חושש שמרן הרב קצת הקפיד עליו כי הרב אמר לבנו שעמד לצדו: "צריך לחתוך את האתרוג הזה, הוא כבר היה פה וכבר אמרנו עליו שהוא פסול". בפועל הרב לא תבע לחתוך את האתרוג, רק רצה לעורר שלא יעשו זאת יותר.

צעדה לילית עם הרב עובדיה

סיפר פעם מרן הרב זצוק"ל:

"אתה יודע שכאשר היינו נערים, צעדנו יחד מדי ערב משיבת "פורת יוסף", שבה למדנו שנים, לישיבת "חברון"? הסיבה לצעידת הלילה המשותפת היתה העניות ששרתה ב"פורת יוסף", עניות שלא איפשרה להנהלת הישיבה להתקין תאורה בלילה. עז היה חפצנו להגות בתורה, וכך יצאנו מדי ערב, לאורך תקופה ארוכה, מהיכל הישיבה. אני, שהייתי צעיר מהרב עובדיה בתשע שנים, הייתי לוקח את הספרים ואת הנר, וכך היינו צועדים באהבה רבה את כל הדרך שבין ירושלים החדשה לישנה".

זיכרון לפניך בשחק

מספר הרב הגאון, רבה הראשי של העיר צפת הרב שמואל אליהו שליט"א בנו של מרן הרב:

בתור ילד אני זוכר שמרן אבא זצ"ל היה בקי בכל הספרייה בעל פה. כילדים הוא היה שולח אותנו להביא ספר מהספרייה וכך היה אומר לנו: בארון הספרים שבסלון, בעמודה השלישית, במדף החמישי, הספר השמיני – תביאו אותו, תפתחו בעמוד קל"ג בשורה החמישית ותתחילו לקרוא.

היינו קוראים בפניו, והוא היה מקשיב בתשומת לב. ואם היינו טועים – הוא היה מתקן אותנו... זה היה פלא עצום.

לעד בספר יוחק

סיפר הרב יוסף אלנקווה שליט"א :
פעם הוצאנו ספר על דיני קריאת התורה ועברתי על דברי החיד"א בנידון ולא מצאתי הלכה מסוימת.
עברתי על כל הספר כמה פעמים ועדיין לא מצאתי.
מאוחר יותר, שאל אותי מרן הרב זצ"ל: מהי ההלכה שחיפשת? עניתי לו ושאלתי אותו איפה זה כתוב והוא אמר לי: "אצל החיד"א".
אמרתי לו שחיפשתי שם ולא מופיע אצל החיד"א דבר כזה, והוא התעקש שכן. הבאתי לפניו את הספר.
הוא אמר לי באיזה עמוד לפתוח, פתחנו וזה לא היה כתוב. מיד הוא פתח בהערות על העמוד, שנמצאות בסוף הספר, ומצא את הדין המדובר.
התפעלתי והעזתי לשאול: מתי בפעם האחרונה מרן הרב קרא בספר הזה?
הוא השפיל את עיניו ואמר לי: "לפני 25 שנה"...

מה פסק חכם מרדכי?

מספר הרב דויד צדקה שליט"א (בן דודו של הרב זצוק"ל) על חיי מורנו בישיבה :
לימוד התורה של הרב זצ"ל היה לשם דבר והיה לו כוח פסיקה עצום.
כבר בצעירותו כשלמד בישיבת "פורת יוסף" התפרסם כפוסק. כתלמידים, תמיד שאלנו וביררנו, מה חכם מרדכי פסק בעניין זה או אחר.
הוא היה עומד מול הגאון חכם בן ציון אבא שאול שהיה גאון גדול, ופוסק שונה ממנו, ביחסי נעימות רבים ביניהם.
ואנחנו הורגלנו בישיבה לשאול - מה חכם בן ציון פסק, ומה חכם מרדכי פוסק.
גם בחוברות שיצאו אז בישיבה, היו מורגלים לרשום הלכות ומציינים את שתי הדעות: מה חכם בן ציון פסק, ומה חכם מרדכי פוסק.
בישיבת "פורת יוסף" היה עומד ליד החלון, פותח ספר ולומד בלי הפסקה. הייתה לו תפיסה מהירה מאוד. הוא היה מחנך בבית הספר 'בית אהרן' בשכונת בית ישראל. מיד כשהיה מסיים שם היה מגיע במהירות לבית המדרש ולומד.

בישיבה היו מסיימים ללמוד בערך בחמש אחר הצהריים ואחר כך היו הולכים למקום אחר לסדר ערב.

וחכם מרדכי, רק הוא לבדו נשאר בבית המדרש, הולך מהפתח ועד לארון הקדש וחוזר שוב ושוב, ומשנן את תלמודו, כדי לא להפסיד אפילו רגע.